

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту
Кафедра фінансових технологій і підприємництва

Гейко Олександр Іванович

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА
«Механізм забезпечення прибутковості банку»

072 «Фінанси, банківська справа та страхування» (Банківська справа)

Студента VI курсу
групи БС.мз-01с

О.І. Гейко

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

Кваліфікаційна робота магістра містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело _____ О.І. Гейко

Керівник к.е.н., старший викладач _____ Л.Д. Павленко

Суми – 2021 рік

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи магістра
на тему: «Механізм забезпечення прибутковості банку»
студента Гейка Олександра Івановича

Актуальність теми кваліфікаційної роботи. Актуальність. Основною метою діяльності будь-якої банківської установи є генерування прибутку. При цьому, прибуток банків корелює із їх фінансовою стійкістю, де остання визначає можливості комплексної ефективної операційної діяльності, при якій організація може довгостроково функціонувати на ринку та отримувати фінансові вигоди.

Незважаючи на те, що зазвичай, дохід співставляється із якістю основної діяльності установи, фактично, банк може класифікуватися як прибутковий, в залежності від його ринкової позиції, діяльності, що генерує найбільший дохід, концепції розвитку, та об'єктом оцінки. При цьому, маржа може залежати від обраної стратегії управління установою, де більш ризиковані напрямки генерують більший дохід, проте зменшують стабільність.

Метою кваліфікаційної магістерської роботи є прибуток банку, як інструмент фінансової стабільності та розробка науково-практичних основ впровадження елементів системи управління ним.

Досягнення визначеної мети вимагає вирішення наступних задач:

- уточнити теоретичні основи прибутковості банків, як основи їх фінансової стійкості;
- вивчити та систематизувати фактори, що впливають на прибутковість банку;
- визначити сутність та компоненти механізму забезпечення банком прибутковості;
- провести аналіз прибутковості вітчизняних України та ПАТ КБ «ПриватБанк» та факторів, що на них впливають

– розробити механізм забезпечення прибутковості банку.

Об'єктом дослідження є прибуток, та фактори, що впливають на його зміну.

Інформаційною базою дослідження є законодавча та нормативна база, що визначає вимоги до рівня фінансової стійкості банків України; наукові праці вітчизняних та закордонних фахівців у сфері забезпечення механізму прибутковості банків, як основи фінансової стійкості; дані фінансової звітності ПАТ КБ «ПриватБанк», статистичні, звітні та аналітичні дані НБУ.

Методологічною базою написання роботи є аналіз зібраної інформації та формування висновків на її основі. В процесі дослідження теоретичних засад управління прибутковістю банку застосовані загальнонаукові методи: системний аналіз, синтез, логіко-аналітичні методи. Спеціальні методи (групування, порівняння, коефіцієнтний аналіз, табличний та графічний методи) використані в оцінці прибутковості вітчизняних банків в цілому та ПАТ КБ «ПриватБанк», зокрема.

Основний результат роботи. Досліджено фактори впливу на прибутковості банку, використовуючи основну класифікаційну модель зовнішніх та внутрішніх тригерів та визначено механізм забезпечення прибутковості банку.

Ключові слова: банк, банківська система, фінансова стійкість банку, прибутковість банку, фактори впливу на прибутковість банку

Основний зміст кваліфікаційної роботи викладено на 45 сторінках, у тому числі список використаних джерел з 73 найменувань. Робота містить 56 стор., 7 таблиць, 10 рисунків, а також додатки, які розміщені на 11 сторінках.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту

Кафедра фінансових технологій і підприємництва

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

д.е.н., професор

_____ Л. Л. Гриценко

“ ___ ” _____ 2021 р.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА
за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(Банківська справа)

студенту VI курсу, групи БС.мз-01с

Гейку Олександрю Івановичу

1. Тема роботи: «Механізм забезпечення прибутковості банку» затверджена наказом по СумДУ № _____ від ____ . _____ 2021 р.
2. Строк подання студентом закінченої роботи «___» грудня 2021 року.
3. Метою кваліфікаційної магістерської роботи є прибуток банку, як інструмент фінансової стабільності та розробка науково-практичних основ впровадження елементів системи управління ним.
4. Об'єктом дослідження є прибуток, та фактори, що впливають на його зміну.
5. Предметом дослідження – теоретичні та практичні засади системи управління факторами, що впливають прибутковість банків.
6. Кваліфікаційна робота виконується на матеріалах банків та статистики що наведена на офіційному сайті Національного банку України.
7. Орієнтовний план кваліфікаційної роботи, терміни подання розділів керівникові та зміст завдань для виконання поставленої мети

№ п/п	Назва розділу	Термін подання
1	Теоритичні засади прибутковості банків	
2	Практична оцінка впливу факторів на прибутковість банків	

Зміст завдань для виконання поставленої мети кваліфікаційної роботи магістра:

Досягнення визначеної мети вимагає вирішення наступних задач:

- уточнити теоретичні основи прибутковості банків, як основи їх фінансової стійкості;
- вивчити та систематизувати фактори, що впливають на прибутковість банку;
- визначити сутність та компоненти механізму забезпечення банком прибутковості;
- провести аналіз прибутковості вітчизняних України та ПАТ КБ «ПриватБанк» та факторів, що на них впливають
- розробити механізм забезпечення прибутковості банку.

8. Консультації щодо виконання роботи:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Дослідити сутність прибутковості банків.		
2	Аналіз впливу факторів на прибутковість банків		

9. Дата видачі завдання: « ___ » листопада 2021 року

Керівник кваліфікаційної роботи _____ Л. Д. Павленко

Завдання до виконання одержав _____ О. І. Гейко

ЗМІСТ

ВСТУП	6
I ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРИБУТКОВОСТІ БАНКІВ	9
1.1 Теоретичні основи прибутковості банків, як основа їх фінансової стійкості.....	9
1.2 Фактори, що впливають на прибутковість банків.....	14
1.3 Механізми забезпечення прибутковості банків.....	20
II ПРАКТИЧНА ОЦІНКА ВПЛИВУ ФАКТОРІВ НА ПРИБУТКОВІСТЬ БАНКІВ.....	26
2.1 Аналіз факторів, що впливають на прибутковість банківської системи України.....	26
2.2 Аналіз факторів, що впливають на прибутковість ПАТ«Приватбанк».....	32
2.3 Шляхи удосконалення механізму забезпечення прибутковості банків.....	38
ВИСНОВКИ.....	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	46
ДОДАТКИ.....	51

ВСТУП

Банківські установи характеризуються специфічними характером послуг, відповідно до яких капітал примножується за рахунок клієнтів. Відповідно, якість та величина грошового обороту визначає потенціал до формування прибутку. При цьому, можливість генерувати прибуток залежить від комплексної стратегії реалізації банківської діяльності, що відображається на формуванні ресурсної бази банків та доходів, а також дистриб'юції доступних ресурсів.

Факт відповідності концепції управління цілям оцінюється з декількох параметрів, серед яких юридично-іміджева характеристика установи, фінансова стабільність, ризиковість діяльності, якість кредитного портфелю та оперативна ефективність. У цілому, представленні характеристики визначаються прибутковістю установи. Тільки при досягненні позитивних значень усіх визначених спектрів, банківська установа зможе досягнути фінансову стійкість та конкурентоспроможність.

Актуальність комплексного аналізу проблем забезпечення прибутку банку пояснюється необхідністю визначити загальні концепції регулювання банківського сектору України та ролі державних суб'єктів, що визначають загальну стабільність економіки країни.

Метою кваліфікаційної магістерської роботи є прибуток банку, як інструмент фінансової стабільності та розробка науково-практичних основ впровадження елементів системи управління ним.

Для досягнення поставленої мети кваліфікаційної магістерської роботи, необхідно визначити її завдання:

- визначити основи прибутковості банків, як основа їх фінансової стійкості;
- визначити фактори, що впливають на прибутковість банків;
- охарактеризувати механізми забезпечення прибутковості банків

– проаналізувати фактори, що впливають на прибутковість банківської системи України;

– дослідити фактори, що впливають на прибутковість ПАТ «Приватбанк»;

– визначити шляхи удосконалення механізму забезпечення прибутковості банків.

Об'єктом дослідження є прибуток, та фактори, що впливають на його зміну.

Предметом дослідження – теоретичні та практичні засади системи управління факторами, що впливають на прибутковість банків.

У процесі написання роботи було використано такі загальнонаукові методи як: аналіз (аналіз показників фінансово-економічного станку банку, прибутку, тощо), синтез, індукція (вплив зовнішніх та внутрішніх факторів на фінансовий результат), аналогія, абстрагування (виключення впливу деяких факторів); теоретичні прийоми: формалізація (формули, призначення символіки окремим факторам), створення теорії (узагальнення результатів дослідження).

I ТЕОРИТИЧНІ ЗАСАДИ ПРИБУТКОВОСТІ БАНКІВ

1.1 Теоретичні основи прибутковості банків, як основа їх фінансової стійкості

Сучасні банківські установи функціонують в умовах значної залежності від економічних коливань, тенденцій та факторів конкурентоспроможності. В таких умовах важливим аспектом є визначення стратегії управління, що дозволить забезпечити не тільки стабільність, а й можливість розвитку та накопичування прибутку. Незалежно від типу власності установи, саме прибуток є основним видом діяльності, що корелює із функцією перерозподілу фінансових коштів у рамках економіки. Важливим аспектом є необхідність визначення кореляції між прибутковістю та стабільністю, де тлумачення останнього фактору може відрізнитися для окремих банків.

Тлумачення терміну прибутку у науковій літературі достатньо уніфіковане. Так, загальна класифікація підходів до тлумачення визначення прибутку представлена в додатку А. Катан Л. І. зазначає, що критерій прибутковості є основним для будь-якої банківської установи, не зважаючи на спеціалізацію чи тип власності [24].

Прибуток, є фактором, що стимулює проводити якісну операційну діяльність у довгостроковий період, що також відображається на стабільності національної економіки, адже кожен банк має вклад у розвиток суб'єктів господарювання, система яких формує економіку [24]. Відповідно, наявність прибутку оцінюється як гарантія платоспроможності та ефективності діяльності установи.

Розглядаючи кореляцію термінів прибутковості та фінансової стійкості, варто зазначити, що останнє є комплексною та більш суб'єктивною характеристикою установи. Відповідно до методологічного підходу, визначення можуть варіюватися в залежності від стану економіки та розвитку окремих секторів економіки країни, позиції окремого банку у

відношенні до конкурентів у рамках однієї національної середовища функціонування, а також у відповідності до ефективності окремих видів діяльності та якості використання доступних ресурсів однією банківською установою [21]. Тобто, концепція фінансової стійкості може відноситися до банківської системи у цілому, чи до окремої установи.

Так фінансова стійкість характеризує не лише банк у цілому, але і окремі аспекти його діяльності. Ігнатишин М. В. [22] визначає, що в умовах специфіки діяльності банків, фінансова стійкість має розглядатися у контексті можливості акумулювання ресурсної бази та її переміщення у прибуткові активи.

Тобто, концепція прирівнюється до якості виконання перерозподільної функції банківського сектору, де неможливість визначення потреби та попиту на гроші знижує стабільність банку. Проте, фінансова стійкість також має розглядатися і у контексті виконання функцій банку, як посередника, де якість співпраці між державою, господарствами, фізичними особами та банками є основним критерієм стабільності останнього [32]. Тобто, стабільність характеризує уродженість фінансових потоків комерційної організації.

Відповідно, актуальним питанням є як можливо підвищити фінансову стабільність банків. Куделя І. М. [27] вказує, що прибуток є основним індикатором, що відображає збалансованість фінансів установи. Тобто, механізми управління прибутком є інструментом підвищення фінансової стійкості. У свою чергу прибуток не обмежений представленими визначеннями про грошові потоки установи.

Концепція враховує усі аспекти діяльності банків, їх якість у відношенні задоволення існуючого попиту, можливості перерозподіляти кошти, бути конкурентним суб'єктом ринку, а також виконувати функції, що делегуються державою [41]. Відповідно, фінансова стійкість є дещо ототожненим поняттям прибутковості банку.

Основним критерієм стійкості установи є її фінансова стабільність. Термін інтерпретує можливість банку протидіяти негативним факторам зовнішнього середовища, що дозволяє йому забезпечувати можливість виконання функціональних обов'язків при паралельному потенціалі формувати фінансові вигоди у довгостроковий термін [12].

Фінансова стійкість включає якість активних та пасивних операцій установи, захист інтересів вкладників та акціонерів, а також підтримання фінансової національної безпеки [12]. За такого підходу, прибуток – це показник, що характеризує досягнення задоволення потреб трьох визначених сегментів.

Однак, основною відмінністю банків від інших комерційних підприємств є той фактор, що проблема стійкості та прибутковості відобразитися не лише на активних операціях (послугах, що генерують дохід), а й залежить від джерел формування ресурсів. Банки виконують перерозподільну функцію, що вказує на відсутність (або мінімальну забезпеченість) власними ресурсами, а отже, виникає необхідність у провадженні додаткової маркетингової діяльності для залучення коштів [14].

Відповідно, ефективність стимулювання вкладів (діяльність відносно пасивів) також впливає на поняття прибутковості. В результаті, концепція прибутковості банку, як основа фінансової стійкості є доволі широкою.

Аналіз фінансової стійкості, як гаранта прибутковості банківської установи, є однією із найбільш поширених світових метод. У рамках підходу найбільш типовою є рейтинговий аналіз, серед яких методика RATE (оцінка якості управління ризиком за рахунок наявних інструментів регулювання та контролю), та міжнародної системи CAMELSO (оцінка загального фінансового стану на основі капіталу) [20]. Проте, такий підхід лише частково корелює із концепцією прибутковості банку. Так, Давидюк О. В. навела чотири класифікаційні ознаки оцінки прибутковості банку, як основи фінансової стійкості, що візуально представлені на рисунку 1.1.

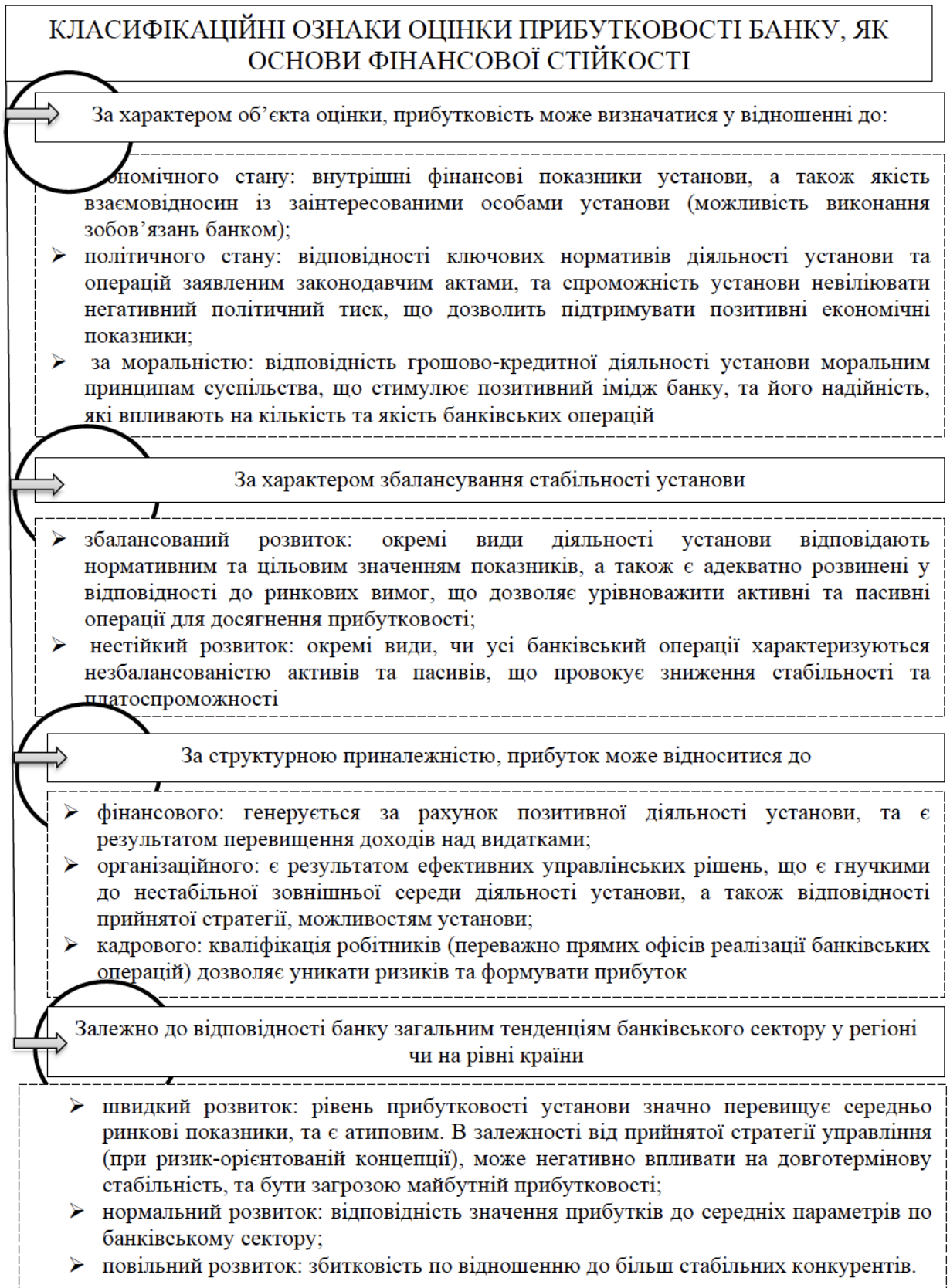

Рисунок 1.1 – Класифікаційні ознаки оцінки прибутковості банку, як основи фінансової стійкості [17]

Стратегія прибутковості банку розробляється з урахуванням потреб та можливостей банківської системи у цілому. При цьому, оцінка прибутковості проводиться у відповідності до порівняння досягнення заявлених цілей у період визначеного часового інтервалу [38].

Стратегічні деталі формуються у відповідності до концептуальних особливостей установи, ключових напрямків діяльності, доступних ресурсів та ставлення до ризику. При цьому, виділяють три основні підходи до формування прибутку, що візуально представлені на рисунку 1.2.

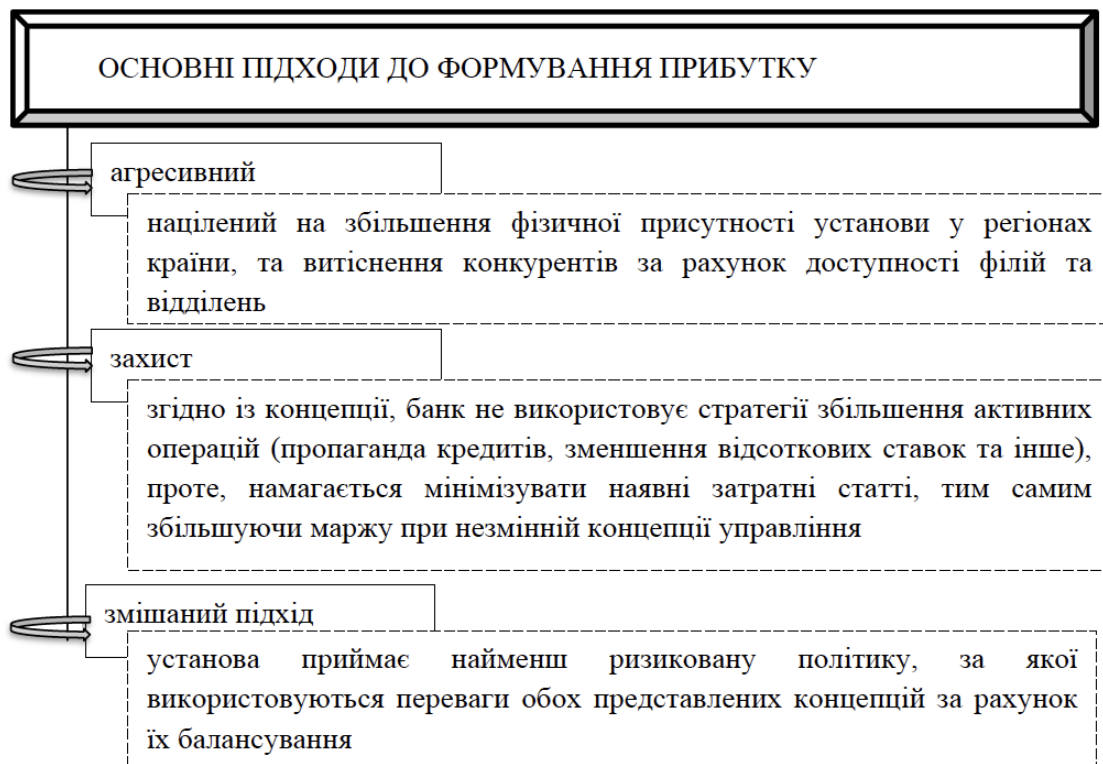

Рисунок 1.2 – Основні підходи до формування прибутку банку [38]

Концепція прибутковості установи реалізується за рахунок підтримання позитивних концепцій управління, що включають мультифакторну орієнтацію на ключові складові бізнесу.

Так, прибутковість включає позитивну організаційно-економічну середу банку, при якій діючі механізми управління дозволяють збільшувати отримані доходи та максимізувати маржу. Окрім цього, значною складовою є

фінансове забезпечення, при якому у банку наявні достатні ресурси для розширення діяльності, чи задоволення існуючого попиту. Наявна мотиваційна складова, яка орієнтується на людський капітал, через використання методик якісного виконання професійних обов'язків, та іншої командо-адміністративної відповідальності.

Останніми критеріями прибутковості є правова та інформаційна забезпеченість, що дозволяє функціонувати у рамках діючого закону та при розумінні загальних ринкових тенденцій та трендів [10]. В результаті, прибутковість – це комплексний та багатофакторний термін, що характеризує стабільність установи.

Таким чином, загальний аналіз прибутковості банків, як основи їх фінансової стійкості вказує, що концепція прибутку основана на перевищенні рівня доходів над видатками установи.

Проте, оцінка банку, як прибуткового, може залежати від багатьох факторів, що вказують не лише на ефективність прийняття внутрішніх організаційно-управлінських рішень, проте, й позиції установи на ринку. В результаті, хоча фінансова стабільність і є основним критерієм генерування доходу, банк має враховувати велику кількість інших факторів.

1.2 Фактори, що впливають на прибутковість банків

Хоча у попередньому розділі була визначена деяка варіабельність концепції прибутковості, фактори, що на неї впливають є типовими. Проте, єдиною загальною відмінністю є специфіка окремого середовища, при якому частота та серйозність деяких тригерів є більшою, аніж для інших країн [15].

Розглядаючи економічне середовище, як характеристику окремого регіону (країни, територіальної одиниці, тощо), для нього характерні періодичні кризи, характер та розмір яких залежать від стабільності

загального механізму управління економікою. Такі коливання, що проявляються у погіршенні чи покращенні окремих характеристик регіону, впливають і на прибутковість банківського сектору, як вторинного індикатору. Варто зазначити, скорочення дохідних активів банку може бути спровоковане внутрішніми факторами установи, серед яких якість управлінських рішень [15]. Типові тригери можуть варіюватися в залежності від набору характеристик окремих економік, проте, у науковій літературі виділяють загальні підходи та фактори, що мають найбільший ефект за певних умов.

Більшість вчених представило єдине бачення найбільш критичних зовнішніх факторів, серед яких саме діяльність держави щодо регулювання загальних економічних показників країни. Так, зміни ВВП, рівень інфляції, показники безробіття та рівня зайнятості серед працездатного населення, зміна процентних ставок та обсягів державного боргу формують найбільший негативний ефект щодо обсягу прибутку банківської установи та її можливості створення ефективної стратегії нагромадження грошових потоків в умовах нестабільності [15].

Варто зазначити, що якість індивідуальної стратегії банку в умовах значної невизначеності чи нестабільності економічного середовища не є ключовими факторами, що впливають на обсяги прибутку. У цьому випадку, загальна економічна стабільність держави визначає можливість реакцій установи на зовнішні тригери та їх якість по відношенню до ефективності росту прибутковості [44].

Для формування позитивного впливу зазначених факторів, основну роль має держава, як найбільш впливовий регуляторний орган [43]. Тобто, покращення прибутковості розглядається не у контексті дій окремої установи, а у відношенні впливу на весь банківський сектор.

Окрім цього, значними зовнішніми факторами впливу є державна політика, що виражається у стимулюванні чи обмеженні діяльності банківського сектору. Наприклад, маржа банку, що має прямиий ефект на

обсяги прибутку установи, значно залежить від податкового навантаження у країні [43]. Вказаний фактор має ефект не лише на банківську установу, а й на її діючих та потенційних клієнтів. Тобто, декларування високих офіційних доходів провокує більші фінансові втрати (прибутку), що знижують комерційні стимули підприємця. Відповідно, типовою реакцією щодо збереження фінансових стимулів є перехід у «тіньову економіку», що також впливає на кількості грошових потоків суб'єктів господарювання, проведених через банки.

Результатом скорочення привабливості проведення фінансових розрахунків через фінансово-кредитні установи є скорочення прибутку останніх. Найбільш критичним аспектом є те, що управління тригером безпосередньо банком майже неможливе, адже ініціатором податкової політики є держава. Проте, єдиним можливим варіантом вирішення конфлікту інтересів нагромадження бюджету державних органів та банку є перегляд діючої податкової системи [11]. В результаті, при створенні консенсусу, такий підхід дозволить стимулювати більші обсяги банківських операцій через скорочення податкового тягаря для підприємців та провадження податкового стимулювання комерційної діяльності.

Для розвинутих країн, зовнішні фактори впливу на прибутковість банку мають опосередкований характер. Так, наглядово-регулятивні функції уряду будуть мати більший ефект на стимулювання чи деривацію прибутку, аніж фінансово-економічні характеристики регіону [11, 43].

Незважаючи на це, надмірне збільшення контролюючої ролі держави може мати зворотній депривуючий ефект [11]. При цьому, переваги ринкової економіки, що проявляються у можливості свободної конкуренції, мають позитивний стимулюючий ефект, при якому реакція окремого банку на конкурентні переваги іншого збільшує його стабільність, якість операційної діяльності, а також впливає на долю сформованого прибутку.

Тобто, у контексті нестабільного економічного середовища, роль держави у регулюванні факторів впливу на прибутковість банку, є основною.

Наприклад, законодавчі обмеження та мінімальні вимоги щодо розширення банківської діяльності та створення нових фінансово-кредитних установ дозволить збільшити стабільність банківського сектору за рахунок скорочення долі слабких до зовнішніх коливань установ [11].

Хоча такі втручання не змінюють характер впливу зовнішнього середовища, вони передбачають створення більш якісної конкурентної середовища, як вторинного фактору. Відповідно інший набір інструментів реакції на економічні тренди є внутрішня політика банку, що характеризується ризиковістю фінансово-кредитними операціями, стратегією хеджування ризиків та іншими підходами, що скорочують вірогідність втрати прибутку [11].

Окрім цього, для підтримання можливості прибутковості банків, роль держави має оцінюватися у контексті необхідності втручання та його ефекту на обсяги високприбуткових активів у рамках ступені ризикованості середовища. Тобто, роль держави має обмежуватися відповідно до відстояної стабільної банківської та економічної середовища, та збільшуватися при наростанні кризових явищ.

Проводячи оцінку типових факторів, що провокують зменшення обсягу прибутків для установ, що функціонують в умовах слабкої стабільності економіки, їх типологія включає широкий перелік тригерів. Відповідно, найбільший ефект спостерігається у відношенні загальноекономічних показників (рівень інфляції, монетарна політика, тощо), а також внутрішньої середовища банку, що визначають його стабільність по відношенню до такої середовища. Варто зазначити, що ефект одного фактора переважно не оцінюється, адже при порушенні загальної економічної стабільності значення мають кореляційні зв'язки, а не окремий тригер [1]. Серед додаткових зовнішніх факторів варто виділити більш індивідуальні тригери. Відповідно, найбільший ефект на банківські установи мають зміни у макроекономічних показниках країни. Окрім цього, соціально-економічні показники, що вказують на якість життя та економіки у країні (такі як ВВП на душу

населення, обсяги заощаджень, та інші), також визначають можливості банку підвищити прибутковість через збільшення операції [6].

Методики управління вказаними негативними факторами основана на скорочення ризиковості діяльності банківських установ, що дозволить підвищити стабільність при не високій прибутковості.

Додатково, значний вплив на прибутковість мають саме внутрішні фактори банку. Так, рівень кредитної активності установи, що корелює із невизначеністю економічного середовища є ключовими факторами зниження прибутковості банків. Окрім цього, важливим критерієм є ступінь прийняття ризику установи (відносно кредитної діяльності переважно) у відповідності до загальної оцінки економічної стабільності регіону [5, 42]. Тобто, враховуючи деяку обмеженість банків через її діяльність наглядово-регулятивного апарату, внутрішні фактори, значно впливають на ефективність їх діяльності та обсяги сгенерованого прибутку.

Значний вплив на прибутковість банку мають внутрішні індикатори фінансової стійкості. Одними із таких факторів є ліквідність, якість активів та рівень їх концентрації, прийнятий кредитний ризик та терміни реалізації одного банківського продукту мають значний ефект на рівень доходів [5, 42]. При цьому, значення показників може варіюватися в залежності від величини банку та ефективності операційної діяльності, як вторинні фактори.

Варто зазначити, що інструменти регулювання показників, що характеризують зовнішнє економічне середовище країни, чи інші ініціативи держави, які характеризуються розвинутою економікою, матимуть незначний вплив. Відповідно, якість внутрішніх стратегічних та управлінських рішень фінансово-кредитної установи корелюють із її позицією на ринку, а відповідно і прибутком.

У рамках вказаних взаємозв'язків, найбільший ефект матиме саме загальна стратегія функціонування установи, відповідно до якої формується концепція ризиковості, бажані значення показників ліквідності (у межах нормативних), структура кредитів, узгодженість статей балансу та інше.

Окрім цього, прибутковість може залежати від обраної політики розгалуження структурних підрозділів та типу пропозиції на фінансово-кредитному ризику.

Оцінюючи економічне середовище України, та його вплив на ефективність банківської діяльності, фактор забезпеченості ресурсами є ключовим при визначенні прибутковості. Однак, деякі практичні випадки є виключеннями, що відповідає ефективності загальної концепції управління. Наприклад, хоча й локальні банки-гіганти, такі як «Приватбанк» чи «Ощадбанк» значно забезпечені ресурсами, їх фактична прибутковість (маржа), якість операційної діяльності та інших показників, що характеризують загальну стабільність, значно менші ніж у деяких конкурентів.

Враховуючи фактор високої залежності економіки України від окремих коливань, ринкова (неоліберальна) банківська середа все ще досягнута, а роль НБУ у регулюванні зовнішнього середовища значна при гарантуванні прибутковості останніх [9].

Відповідно до наведеної інформації, згруповані фактори впливу на прибутковість банку наведені на рисунку 1.3.

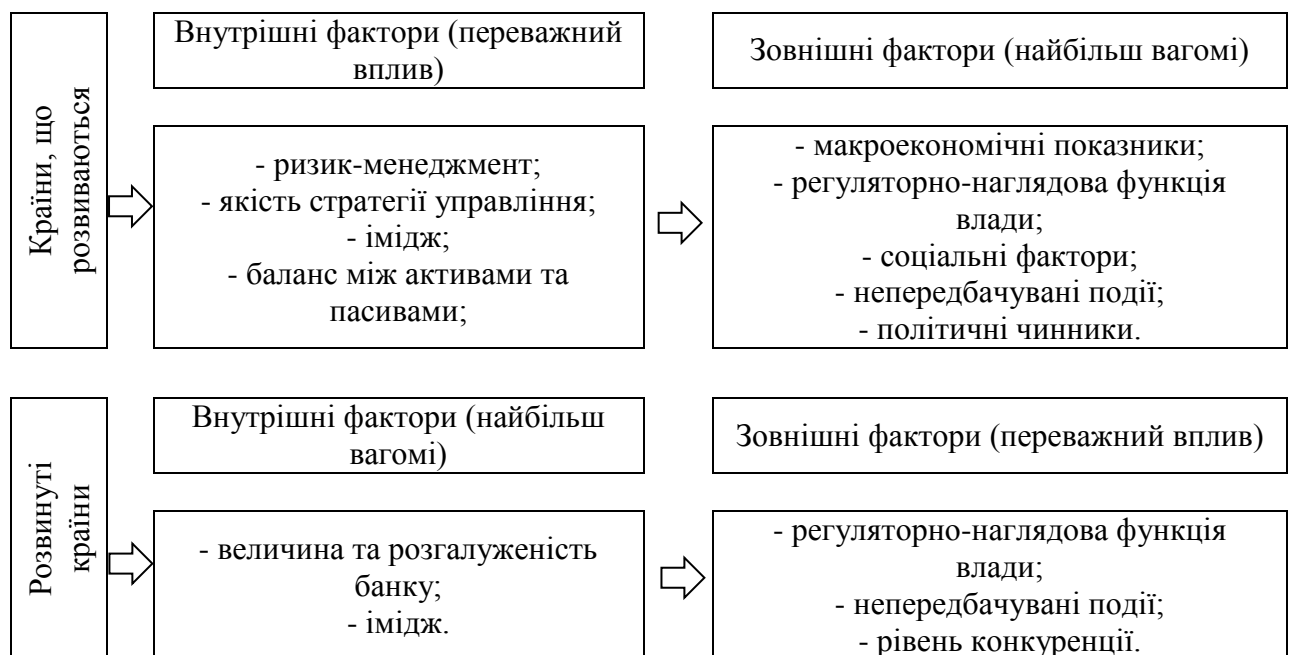

Рисунок 1.3 – Загальне схематичне зображення факторів, що впливають на прибутковість банків [складено автором на основі 9]

Таким чином, представлені фактори впливу на прибутковість окремого банку та банківського сектору у цілому достатньо типові. Проте, найбільш типовий переліт тригерів для окремої економіки буде варіюватися в залежності від стабільності країни та її зовнішнього середовища. Відповідно, загальна класифікація факторів впливу має проводитися опосередковано для розвинутих країни, та тих регіонів, що розвиваються. Для перших найбільш впливовими є якість внутрішньої політики установи, що визначає її конкурентні переваги, а для нестабільної економічної середі – загальні макроекономічні показники.

1.3 Механізми забезпечення прибутковості банків

Відповідно до визначених факторів зменшення прибутковості банків, основний механізм забезпечення позитивних фінансових результатів є створення механізму ефективного організаційного управління, що зможе враховувати нестабільні паттерни зовнішнього та внутрішнього середовища, та визначати дієві моделі реакцій. Хоча й попередній аналіз вказує на різний набір типових факторів впливу для банків, що функціонують у рамках стабільної економіки, та тієї, що розвивається, загальна концепція механізму гарантування прибутковості є уніфікованою. Такий підхід пояснюється відношенням до ризику, що є невід'ємною частиною банківської діяльності, що генерує прибуток [25].

Так, загальна концепція підходу основана на алгоритмі SWOT-аналізу, що дозволяє сгенерувати групи факторів, та сформулювати типову реакцію лише на ті ризики, що найбільш типові у рамках окремої класифікації. Так, типова методика прогнозування змін у зовнішній та внутрішній середі банківської установи, та діагностика типових тригерів зображена на рисунку 1.4.

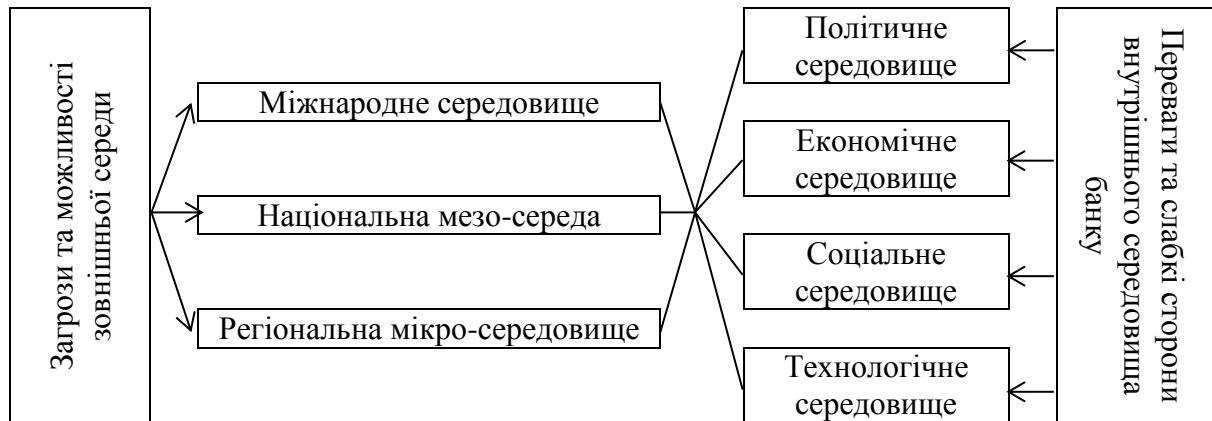

Рисунок 1.4 – Структура проведення аналізу факторів, що впливають на обсяги прибутку банку на основі концепції SWOT-аналізу [складено автором на основі 29]

Оцінка визначених факторів має проводитися відносно загальної стратегії функціонування банківської установи. Тобто, в залежності від операційних можливостей, доступних ресурсів та долі ринку, установа може функціонувати в умовах концепції максимізації прибутку (прийняття ризик-орієнтованої політики), та концепції мінімізації ризику (скорочення можливих несприятливих подій, що вплинуть на стабільність установи та можливість провадити діяльність) [34].

Незважаючи на загальну концепцію, метою обраної стратегії є формування найбільших вигід для власників та інших заінтересованих осіб [34]. В рамках вказаного підходу виконуються функції планування, аналізу, регулювання та контролю, через які встановлюються оптимальні та цільові показники росту (прибутку та рентабельності), встановлюються пропорції ризику та прибутковості, а також визначаються ресурси, через які вказані показники досягаються [34]. Відповідно, чіткої концепції стратегій досягнення прибутку не визначається.

Вказані результати залежать від середовища функціонування установи, що характеризується значною невизначеністю критеріїв впливу. Відповідно, створювати єдиний механізм управління не раціонально, адже зміна одного

фактору від запланованої динаміки призведе до порушення прибутковості та стабільності установи. Враховуючи представлену концепцію, найбільш оптимальним механізмом забезпечення прибутковості банків є стрес-тестування, що дозволяє оцінити безліч сценаріїв розвитку події, визначити найбільш вразливі сторони діяльності установи, та запропонувати модель реагування [26].

Відповідно, зазначений метод управління прибутковістю банку дозволяє не лише зменшити можливі витрати при настанні несприятливих подій, а й оцінити найбільш позитивні стратегії розвитку, типові для окремої національної середи з індивідуальним набором факторів.

При оцінці ризиків, у більшості випадків, установи використовують стандартні моделі, в основі яких лежить використання методології VaR. Проте, ця методологія відображає нормальний стан фінансового ринку, не беручи до уваги можливість настання форм-мажорних ситуацій. В умовах нестабільності на національному та світовому валютних ринках доцільно проводити стрес-тестування банків [26].

Аргументація вибору методу стрес-тесту закладена у факті, що деяку долю ринкових змін неможливо оцінити аналітично, чи спрогнозувати фактичні терміни настання стресового явища. Відповідно, виникає потреба розрахунку можливості реалізації окремого сценарію подій при конкретном наборі факторів, що дозволить виявити найбільш вразливі місця банку, за запропонувати превентивні міри для скорочення можливих збитків.

Проведення стрес-тестів керується різними методиками, що можуть визначатися рекомендаціями регулюючих органів. Окрім цього, в залежності від регіону розміщення банку, підходи також можуть варіюватися. Так, в Україні найбільш розповсюдженими є сценарний аналіз та оцінка чутливості [26]. Така концентрація підходів характеризується не стабільним економічним середовищем країни, де стрес-тестування націлене не на виділення методів збільшення прибутковості, а на підвищення стабільності в умовах невизначеності впливу факторів зовнішньої середи та

нормалізацію доходу установи [35]. Загальна схема проведення стрес-тестувань прибутковості банків України зображена на рисунку 1.3.

Рисунок 1.3 – Типова схема проведення стрес-тестувань факторів прибутковості банків України [складено автором на основі 16]

У межах глобального банківського сектору, механізми управління прибутковістю установ через стрес-тестування відрізняються. Так, рекомендації МВФ та Світового банку включають чотири підходи, що орієнтовані на ймовірність настання конкретної події, серед яких повна невизначеність, найбільш вірогідний розвиток, помірно-несприятливі фактори, форс-мажорні ситуації [26].

Натомість, Базельський підхід класифікації методик варіюється в залежності від потреб установи, та включає метод еластичності, оцінки втраат, сценарний та індексний підходи [26]. Відповідно, вибір конкретної

методики залежить від функцій установи, її цілей на ефективності діючих заходів управління.

Розробка безпосереднього механізму управління прибутковістю банку може відрізнятись відповідно до установи. Проте, загальноприйнята практика організаційного забезпечення є доволі уніфікованою, та схематично представлена на рисунку 1.4.

Рисунок 1.4 – Схема організаційного забезпечення механізму регулювання прибутковості банку [складено автором на основі 28]

Варто зазначити, що механізм регулювання прибутковості банку може класифікуватися в залежності від об'єкту орієнтації, тобто того спектру діяльності установи, який банк оцінює як найбільш прибутковий або найбільш збитковий. Тобто, загальна концепція реалізується за рахунок оцінки зовнішніх факторів та їх впливу на внутрішнє середовище банку, що на наступному етапі реалізується через коригування цінової політики, стратегії управління пасивами та маркетингу [19].

Так, у рамках цінової політики проводиться оцінка витрат установи та обсягу і їх покриття доходами, що можуть реалізовуватися через перегляд

кредитно-депозитної діяльності, ризиковості, та інших видів банківських та не банківських операцій [45].

Концепція управління пасивами відповідає окупності витрат установи, що реалізується через коефіцієнтний аналіз ефективності діяльності банку, серед яких оцінка обігової ресурсів, та фінансових коефіцієнтів [19]. Оцінка маркетингової ефективності установи корелює з аналізом якості прибутку банку. Тобто проводиться аналіз трендів та історичного росту рентабельності, показників прибутковості, варіацій маржі, структури прибутку та інших показників, що відносяться до фінансових результатів установи [39].

Такий підхід дозволяє оцінити ефективність діючої політики управління прибутковістю в умовах відносної стабільності (у відповідності до теперішнього часового інтервалу) зовнішнього середовища.

Таким чином, механізм управління прибутковістю банків є доволі широким, адже підходи можуть варіюватися в залежності від стабільності економіки та загальної стратегії розвитку банку. Варто зазначити, методика стрес-тестування є достатньо поширеним методом оцінки факторів, що можуть позитивно чи негативно змінити обсяги прибутків.

Тобто, за результатами аналізу установи можуть маніпулювати окремими факторами для генерування більших доходів. Окрім цього, використовуються загальні підходи до розрахунку показників теперішньої прибутковості, аналіз яких проводиться у динаміці та у порівнянні із конкурентами, відповідно до результатів якого приймається рішення про необхідність корегування стратегії. Відповідно, обрання конкретного методу аналізу залежить від потреб установи.

РОЗДІЛ II ПРАКТИЧНА ОЦІНКА ВЛИВУ ФАКТОРІВ НА ПРИБУТКОВІСТЬ БАНКІВ

2.1 Аналіз факторів, що впливають на прибутковість банківської системи України

Відповідно до попередньо проведеного аналізу, для України буде характерний більший вплив факторів зовнішнього середовища на прибутковість, аніж внутрішньої якості управління. Аналітичну оцінку впливу доцільно проводити у контексті попереднього визначення найбільш критичних факторів, що виділені науковцями. Так, Неміш Ю.В. зазначає, що політичні чинники є основним джерелом коливань інших макроекономічних показників, що мають прямий вплив на прибутковість установи [33].

Враховуючи опосередкованість значення політичних тригерів на рентабельність установи, їх ефект доцільно розглядати у контексті наявності загального політичного розладу держави, та оцінки кореляційних взаємозв'язків другорядних факторів, таких як макроекономічні та соціальні індикатори [33].

Одними із найбільших тригерів є угроза політичній та територіальній цілісності країни (війна чи окупаційні дії), міжнародні бани та інші обмеження, що впливають на зовнішньоекономічну діяльність, та погіршують геополітичну силу країни, будуть мати найбільший негативний ефекти на можливість генерувати прибуток банком.

Відповідно, війна в Україні, та втрата деяких регіонів є одним із проявів такої загрози, що зменшує потенціал до реалізації послуг, та залучення інвестицій (зменшення платоспроможності та обороту господарств, а відповідно і ресурсної базу банків) [30, 33].

Відповідно, вказані тренди мають найбільший вплив на формування факторної залежності прибутку банків України від зовнішнього середовища.

Відповідно до проведеного попереднього аналізу літератури, найбільш суттєвий вплив на зменшення прибутковості діяльності банківського сектору України мають економічні чинники. Такі критерії задають характеристику напрямків розвитку економіки, галузевий потенціал та структуру, платоспроможність та роль фінансового сектору.

Враховуючи дію політичних факторів, найбільший ефект можуть мати фактори, що прямо визначають рівень маржі банків, серед яких коливання відсоткової ставки, що провокуватимуть скорочення попиту на кредитному ринку, а також волатильність валютних курсів, інфляційні процеси, вплив політики НБУ, структура банківського сектору та рівень ВВП [30, 33, 40]. Візуальний аналіз впливу деяких із зазначених факторів на банківський сектор України представлений на рисунку 2.1.

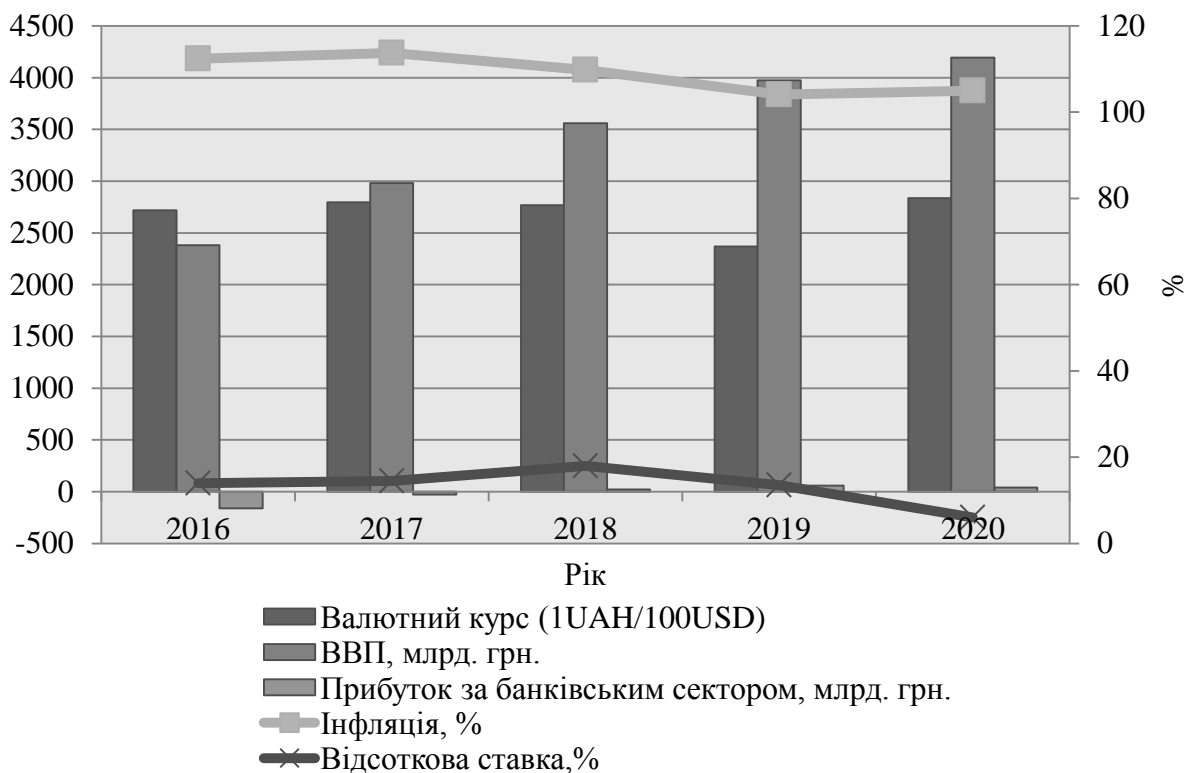

Рисунок 2.1 – Динаміка деяких показників економічного стану та прибутку банківського сектору України за 2016-2020 роки [8, 9]

Відповідно до трендів, наведених на рисунку 2.1, ріст процентної ставки корелював із збільшенням прибутку до 2018 року майже на 85,6%. Проте, фактор не враховується як ключовий, адже у наступні роки, зниження відсоткової ставки (що впливає на прибутковість кредитних операцій), не відобразилося на значному скороченні рівні прибутку, а навпаки, спостерігалася зворотна динаміка у 2019 році.

Постійний ріст ВВП на 75,9% за весь аналізований період мав аналогічний із прибутковістю банківського сектору тренд. Тобто, економічний ріст, що виражається через збільшення можливостей акумулювання грошових коштів господарствами може позитивно впливати і на кількість та якість банківських операцій.

Окрім цього, спостерігається значний вплив фактору інфляції, адже його скорочення до 2019 року на 7,4% відповідало росту прибутку на 85,6%, а наступне збільшення інфляції на 0,08% корелювало із скороченням прибутку на 32,03%. Коливання курсу валют не мають об'єктивного значного впливу, адже чіткі взаємозв'язки не простежуються.

Тобто, інфляційні процеси мають найбільш критичний вплив на банківський сектор України.

Відповідно до стабільності економічного середовища, варіюються і соціальні фактори. Останні можуть мати як цифрове, так і описове вираження, проте для простоти та об'єктивності аналізу, оцінка буде проводитися лише тих тригерів, що можуть бути виражені у числах.

Так, середній рівень доходів та витрат громадян, що визначає можливий рівень заощаджень, а також законодавчо визначений прожитковий мінімум та мінімальна заробітна плата є основними тригерами, що обумовлюють потенціал населення та їх спроможність користуватися банківськими послугами [33]. Динаміка визначених факторів за останні п'ять років та співставлення із прибутковістю банківського сектору України графічно зображено на рисунку 2.2.

Відповідно до рисунку 2.2, незважаючи на представлені фактори, що визначені у науковій літературі, очевидна залежність спостерігається лише відносно обсягів заощаджень та результативним показником фінансово-кредитної діяльності.

Рисунок 2.2 – Динаміка деяких кількісних показників соціального середовища України та їх порівнянні із прибутком банківського сектору за 2016-2020 роки [7, 8, 9]

Розглядаючи інші тригери, їх динаміка не має графічної зміни, а тенденції росту залишаються стабільними. При цьому, корелювання із зміною рівня прибутку банків не спостерігається. Відповідно, для України обсяги заощаджень населення – це один із критичних соціальних факторів, що впливає на рівень купівельної спроможності, бажання формувати депозити та розширювати купівельні можливості, а отже впливає на частоту та обсяги бажаних банківських операцій.

Останнім набором факторів зовнішнього середовища, що впливають на банківський сектор України є технологічні аспекти. Їх номінальне вираження

впливу неможливо, саме тому для представлення конкретних факторів, було проаналізовано академічну літературу.

Так, серед найбільш типових визначень авторів є рівень проникнення технологій у країну, що визначається як вище середнього, та має позитивний вплив на рентабельність, адже збільшення мобільності та диджиталізації підвищує доступ та комфорт користування банківськими послугами, а відповідно і дохідність банків [13, 30].

Проте, деякий негативний ефект має рівень кіберзахисту та інформаційної культури, де низька фінансова та технологічна грамотність населення знижує віддачу створених банками переваг [13]. У свою чергу, якість кіберзахисту, що варіюється між банками України, більше впливає на вибір юридичних осіб, де останні схильні до співпраці із установами з міжнародними зв'язками, аніж з Українськими банками [13, 33].

Додатково, в академічній літературі представляються специфічні для банківського середовища України фактори. [11, 43]. Відповідно, деякі фінансові операції проводяться через готівковий розрахунок, що скорочує джерела прибутків для банків.

Окрім цього, спостерігається деяке не рівномірне розгалуження попиту на банківські послуги серед ТОП-5 установ країни. Варто зазначити, що вказана проблема має позитивні тенденції (саморегулювання, а не втручання держави), де раніше відносно-монопольний «Приватбанк» втратив частину клієнтів через іміджеві проблеми [13]. Відповідно, зазначені фактори значно знижують можливості банків генерувати доходи.

Окрім зовнішніх факторів варто визначити типові для Українського банківського сектору внутрішні тригери. Так, значний негативний вплив мають помилки у визначенні прийняттого для установи ризику, що призводить до банкрутства, чи втрати значної долі можливого прибутку [13].

Окрім цього, ризик-орієнтована стратегія корелює із визначенням орієнтира діяльності банку, та розподілом повноважень. Відповідно,

знижується якість реакції банку на зовнішнє середовище, ефективності стратегій підвищення прибутковості та утримання клієнтів [33].

Установи не створюють нові банківські продукти, проте продовжують модифікувати існуючі, що робить їх складними для користувача, та зменшує попит на використання (особливо у контексті разом із технологічними інструментами). Додатково, занадто високий рівень контролю співробітників прямого контакту із клієнтами, та їх орієнтація не надання всебічного обслуговування, а на відкриту максимізацію прибутку установи має зворотній ефект на бажання клієнта до співпраці. Таким чином, переважно організаційні аспекти зменшують можливості банківського сектору генерувати прибуток.

На основі проведеного аналізу, усі представлені внутрішні та зовнішні фактори зменшення прибутковості банків України наведені на рисунку 2.3.

Рисунок 2.3 – Комплексне графічне зображення факторів впливу на прибутковість банківського сектору України

Таким чином, проведений аналіз факторів, що впливають на прибутковість банків України показав дещо схожі результати відповідно до теоретичного визначення тригерів для країн, що розвиваються. Окрім цього, значний негативний вплив зовнішнього середовища доповнюється низькою якістю внутрішньої стратегії функціонування установ. Тобто, хоча й політичні фактори мають найбільш негативний вплив, при ефективній загальній політиці банків України, рівень прибутковості можливо збільшити.

2.2 Аналіз факторів, що впливають на прибутковість ПАТ «Приватбанк»

Практичний аналіз факторів, що впливають на прибутковість банків буде виконано на прикладі «Приватбанк», як однієї із основних банківських установ країни, із історією функціонування в 29 років [36]. Оцінка прибутковості установи буде проводитися у п'ять етапів, серед яких розрахунок фактичних значень індикаторів, на основі даних балансу (додаток Б) буде першочерговим завданням.

На другому та третьому етапі буде проведена порівняльна оцінка індикаторів та визначено тренди, відповідно. На третьому етапі будуть проаналізовані ключові фактори впливу на зміну показників прибутковості та ризиковості [23].

Останній етап буде реалізовано у наступному розділі. Так, значення основних показників оцінки прибутковості «Приватбанк» за 2016-2020 роки представлено в таблиці 2.1.

Відповідно до таблиці 2.1, бачимо, що «Приватбанк» покращив операційну діяльність із 2016 року, де усі показники, окрім чистого спреду мають тенденцію до росту до 2019 року, а у 2020 періоді спостерігається незначне скорочення через вплив пандемії, як форс-мажорної ситуації.

Відповідно, коливання чистого спреда спричинені якістю кредитного портфелю, та загальною політикою установи щодо скорочення ризиковості діяльності. Так, нормативні значення за усіма показниками прибутковості було досягнуто у 2018 році.

Таблиця 2.1 – Основні показники оцінки прибутковості «Приватбанк» за 2016-2020 роки, % [складено на основі 36]

Індикатор	Розрахунок	Рік				
		2016	2017	2018	2019	2020
Норматив Н2		2,10	17,33	18,25	27,96	14,15
ROA	Д/А	-85,89	0,15	4,6	6,35	10,52
ROE	ЧП /К	-19981,63	1,6	40,67	59,80	46,01
Чиста процентна маржа	$(\text{ПД} - \text{ПВ}) / \text{А}$	1,89	2,41	6,02	6,35	5,65
Чистий спред	$\frac{\text{ПД/ПА} * 100 - \text{ПВ/ПП} * 100}{100}$	60,09	56,15	55,28	50,94	57,18

На наступному етапі буде реалізовано факторний аналіз зміни прибутковості. Так, однією із основних статей «Приватбанк», що формує можливість провадження банківської діяльності є капітал установи, значення якого представлені у додатку Б.

Власний капітал складається із статутного капіталу установи, резервів та інші ресурсів, що забезпечують фінансову стійкість банку та нерозподілений прибуток (збиток). Оцінка статей власного капіталу показала, що його негативне значення у 2016 році значно негативно вплинуло на ROE банку, що було спричинено збитками, отриманими від низької якості кредитного портфелю [36]. «Приватбанк», починаючи із 2017 року почав реалізовувати політику оздоровлення, про що свідчить скорочення обсягів нерозподіленого збитку у 2017 році на 10,8% [36].

Незважаючи на позитивну динаміку, у 2020 році спостерігалось деяке погіршення, що призвело до росту показника на 1,1% у порівнянні із значенням попереднього періоду, проте, такі зміни не оцінюються як критичні.

При аналізі стабільності «Приватбанк», важливо оцінювати і норми адекватності регулятивного капіталу (Н2 у таблиці 2.1). Так, індикатор, що характеризує достатність капіталу виконується від 2017 року. Така політика щодо скорочення ризиковості установи спричинена двома подіями.

В першу чергу, нове керівництво реалізує стратегії управління, що націлені на збільшення стійкості «Приватбанк» в умовах нормального функціонування економіки [36]. При цьому, навіть у стресовій ситуації, спричиненої впливом пандемії, керівництво продовжує реалізовувати ризик-стримуючу політику. Другим критерієм є підвищена увага держави, що відображається у створенні додаткових умов для оздоровлення установи, у тому числі рефінансування [36].

Аналізуючи діяльність «Приватбанк», додатково варто оцінити його результативність через аналіз показників дохідності та витрат. Відповідно, динаміка доходів банку у 2019 мала тенденцію до росту на 15,8% із незначним скороченням у 2020 році на 25,5% від значення попереднього періоду.

В основному, такі тренди були спричинені через зростання обсягів доходів за виплатами та комісійними, що мала стабільну тенденцію до росту у цілому за період на 41,1%.

При цьому, обсяги процентних доходів мали низькі темпи зростання і у цілому за період збільшилися лише на 9,1%. Варто зазначити, що найбільшу долю у структурі доходів мали процентні витрати мала чітку тенденцію до скорочення до 2020 року (із більшими темпами у останньому періоді) на 14,6%.

Таким чином, аналіз індикаторів прибутковості та факторів впливу на ключові показники дозволив виділити три тригери покращення загальної

прибутковості банку, серед яких покращення якості кредитного портфелю, перехід до ризик-стримуючої стратегії, та до капіталізації установи.

На наступному етапі доцільно провести аналіз показників ліквідності балансу «Приватбанк», як однієї із характеристик платоспроможності установи. Основною концепцією банку є підтримання ліквідності на такому рівні, щоб забезпечити збалансованість структури балансу за термінами погашення зобов'язань [36].

Проте, безпосередньо концепція оцінки ліквідності формується відповідно до аналізу виконання відповідних нормативів НБУ, що представлені в таблиці 2.2.

Рисунок 2.4 – Динаміка показників ліквідності балансу «Приватбанк» за 2016-2020 роки, % [36]

Усі показники ліквідності «Приватбанк» протягом аналізованого періоду значно перевищували нормативні. Незважаючи на деякі коливання, із 2019 року накладається тенденція до скорочення усіх індикаторів, адже хоча збільшення ліквідності скорочує ризики втрати платоспроможності, банк також недоотримує прибуток через низьку долю дохідних активів.

У попередні періоди виділення чіткої тенденції до зміни показників неможливе, адже їх волатильність залишалась на високому рівні. Так, підвищені обсяги не прибуткових активів, розглядаються як частина політики управління установи, що ще одним із факторів скорочення прибутковості при підтриманні низького ризику діяльності.

Відповідно до наданої інформації доцільно провести оцінку показників ризику «Приватбанку» відповідно до найбільш важливих аспектів діяльності, та визначити фактори, що мають вплив на прибутковість через регулювання ризик орієнтованої стратегії. Так, ключові показники для аналізу представлені в таблиці 2.2 та розраховані на основі даних балансу (додаток Б) та фінансової звітності установи.

Таблиця 2.2 – Динаміка показників прийнятого ризику «Приватбанк» за 2016-2020 роки [36]

Індикатор	Рік				
	2016	2017	2018	2019	2020
Коефіцієнт активності залучення позичених і залучених коштів	0,89	1,00	0,90	0,89	0,82
Коефіцієнт активності використання залучених коштів у кредитний портфель	0,82	0,21	0,17	0,2	0,23
Коефіцієнт рівня дохідних активів	0,48	0,65	0,52	0,44	0,35
Коефіцієнт кредитної активності	0,73	0,21	0,15	0,18	0,19
Коефіцієнт проблемних кредитів	0,15	4,23	5,19	4,82	3,97
Непокритий кредитний ризик, млн. грн.	-61	-8854	0	-719	-368

Відповідно до даних із таблиці 2.2, «Приватбанк» знижував активність нагромадження позичених і залучених коштів на 0,18, адже показник перевищував нормативи, а також, при скороченні ризиковості кредитних операцій (що впливає на обсяги кредитних договорів) значне перевищення ресурсів над дохідними активами не є раціональною стратегією.

Відповідно до вказаної концепції, доля коштів, що використовується у кредитних портфелях також скоротилася на 0,59 у цілому за період із

незначною тенденцією до росту з 2018 року. Загальне зниження кредитної активності призвело до скорочення долі проблемних кредитів від максимального значення у 5,19 на 23,6%. При цьому, «Приватбанк» значно скоротив долю непокритого ризику, де у 2018 році усі кредитні операції були забезпеченими.

На сьогоднішній день, місія «Приватбанк» передбачає рівноправну участь банку в економіці, бізнесі та кредитуванні населення, де його основною роллю є перерозподіл фінансових ресурсів між усіма учасниками фінансових операцій. Стратегія установи була переорієнтована не на збільшення долі ринку, а на збалансований ріст.

Так, в рамках вказаного підходу, усі структурні підрозділи установи класифікуються у відповідності до їх стабільності, прибутковості та ризиковості кредитного портфелю.

Як результат такої класифікації виділяються групи стабільних підрозділів, та тих, що потребують додаткового втручання. Для останніх нове керівництво «Приватбанк» приймає ряд заходів щодо стабілізації показників діяльності, серед яких зниження вартості ризику, збалансоване зростання у відповідності до залучених клієнтів, перекваліфікація працівників, оптимізація організаційної структури, посилення ролі та якості ІТ та оптимізація кількості структурних підрозділів установи (додаток Г).

Окрім цього, стратегія «Приватбанк» корелює і з цілями влади у ролі Кабінету Міністрів. Так, було узгоджено вклад установи у розвиток економіки країни, а саме долі ВВП, сгенерованої зусиллями установи, обсягів роздрібних кредитів та портфелю депозитів, вплив на коливання відсоткової ставки та платоспроможності населення.

Таким чином, аналіз факторів, що впливають на прибутковість банку дозволив виділити основні тригери, серед яких якість кредитного портфелю, ризик-орієнтована стратегія, та її адаптація відповідно до ефективності функціонування окремого підрозділу.

2.3 Шляхи удосконалення механізму забезпечення прибутковості банків

Відповідно до попереднього проведеного аналізу, було виявлено, що адаптивна методика керування ризиком, прийнята «Приватбанк» показала позитивні результати відносно росту прибутковості. В умовах нестабільної економічної ситуації країни, така стратегія управління для банків є найбільш оптимальною, адже дозволяє змінювати модель управління та обсяги прийнятного ризику в залежності від критичності зовнішніх факторів та ефективності діяльності окремого географічного підрозділу.

Така концепція достатньо гнучка, та не обмежує загальну прибутковість чи стабільність установи через окреме проблемне відділення. Окрім цього, концепція може бути адаптована під потреби, цінності та бізнес-стратегію окремого банку, що робить концепцію найбільш об'єктивним механізмом забезпечення прибутковості. Таким чином, надалі будуть представлені конкретні шляхи адаптації моделі.

Враховуючи наведені аргументи, основна пропозиція забезпечення прибутковості банків України включає регулювання рівня прийнятого кредитного ризику банку у відповідності до зміни зовнішніх факторів впливу. Актуальність та модель вказаної рекомендації, а також методика її реалізації буде представлена через проведення стрес-тестування у контексті банківської системи. За основу моделі прийнято п'яти-етапний підхід, використаний у роботі Коваленко В.В., що оснований на адаптації сценарного методу, затвердженого Базельським комітетом [26]. Відповідно, деталізація етапів представлена нижче.

Перший етап включає необхідність визначення цільового показника, для якого буде проводитися стрес-тест. У контексті теперішньої роботи буде реалізована однофакторна модель, де результативним показником виступе

чистий прибуток (ЧП) банку, як основний індикатор ефективності внутрішньої стратегії управління.

Показник буде взято загальний для банківського сектору для представлення загального механізму забезпечення прибутковості. Точні значення інших показників будуть варіюватися при транспонуванні моделі на окрему установу.

На другому етапі важно визначити цільові фактори, що мають найбільший вплив на результативний показник. Усі індикатори було визначено у відповідності до попереднього аналізу, серед яких із зовнішніх факторів було обрано рівень інфляції (І) та обсяги заощаджень населення (З), а серед внутрішніх – якість кредитного портфелю (НПК). Останній критерій в рамках усього банківського сектору буде оцінюватися у контексті долі не працюючих кредитів. Серед додаткових факторів було обрано процентні доходи (ПД) та процентні витрати банків (ПВ), як основа формування доходу від основної діяльності установ. Вихідні значення показників наведено у додатку Д.

Попередньо, для наступного етапу важливо визначити ступінь впливу кожного із зазначених факторів. Для цього, будуть застосовані прості моделі визначення множинної кореляції, побудова моделі якої буде реалізовано за рахунок програмного комплексу Statistica 6.0. Вихідні дані представлено в таблиці 2.5, що були сформовані із доступних статистичних ресурсів.

Таблиця 2.5 – Вихідні дані для стрес-аналізу

Індикатор	Рік				
	2016	2017	2018	2019	2020
Інфляція, млрд. грн. (X1)	112.4	113.7	109.8	104.1	105
Заощадження населення, млрд. грн. (X2)	31.073	12.591	30.638	31.547	12.457
Не працюючі кредити, % (X3)	53.99	54.54	52.85	48.36	41.00
Процентні витрати, млрд. грн. (X4)	135,807	124,009	140,803	152,954	147,743
Процентні доходи, млрд. грн. (X5)	91,638	70,971	67,760	74,062	62,895
Прибуток банківського сектору, млрд. грн (У)	-159.388	-26.491	22.339	58.356	39.727

На наступному етапі буде проведено кореляційний аналіз, де взаємозв'язки між параметрами будуть оцінюватися відносно результативного фактору «прибуток банківського сектору», та інших п'ятьох змінних X1-X5, умовні позначки котрим присвоєно в таблиці 2.3.

Для отримання кореляційної матриці у програмному комплексі були виконані дії «Statistic» – «Nonparapetric» - «Correlation». Відповідно, отримані результати представлено в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4– Кореляціна матриця

	<i>Column 1</i>	<i>Column 2</i>	<i>Column 3</i>	<i>Column 4</i>	<i>Column 5</i>	<i>Column 6</i>
Column 1	1					
Column 2	-0.723589004	1				
Column 3	-0.201087137	-0.085948712	1			
Column 4	-0.572303412	0.832082732	0.378090393	1		
Column 5	0.558091338	-0.949298121	0.366496329	-0.7026739	1	
Column 6	-0.869399643	0.448821091	0.550473826	0.559936875	-0.23417507	1

Отримані кореляційні залежності стали основою для наступного складання формули, що представлена у формулі 2.1.

$$\text{ЧП} = -0,72 \cdot \text{I} - 0,2 \cdot \text{3} - 0,57 \cdot \text{НПК} + 0,56 \cdot \text{ПВ} - 0,87 \cdot \text{ПД} \quad (2.1)$$

На наступному етапі буде оцінена якість отриманих даних за рахунок побудови регресійної моделі, результати якого представлені у таблиці 2.4.

Відповідно до перевірки адекватності побудованої моделі було використано F- критерій, значення якого становить 1,39, та R^2 , що дорівнює 0,81. Відповідно, отримана модель є актуальною.

На наступному етапі визначаються потенційні зміни значення обраних факторів, де за основними є два розвитку подій «позитивний» та «песимістичний».

Таблиця 2.4 – Регресійний аналіз

	<i>Coefficient</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95.0%</i>	<i>Upper 95.0%</i>
Intercept	-338.297544	0	65535	#NUM!	-338.297544	-338.297544	-338.297544	-338.297544
X Variable 1	0	0	65535	#NUM!	0	0	0	0
X Variable 2	4.437524879	0	65535	#NUM!	4.437524879	4.437524879	4.437524879	4.437524879
X Variable 3	0	0	65535	#NUM!	0	0	0	0
X Variable 4	0.006496387	0	65535	#NUM!	0.006496387	0.006496387	0.006496387	0.006496387
X Variable 5	0.006170564	0	65535	#NUM!	0.006170564	0.006170564	0.006170564	0.006170564

Для покращення надійності прогнозів, у даній моделі пропонується використовувати два методи визначення майбутніх значень індикаторів, серед яких історичне максимальне та мінімальне значення протягом періоду із доступними даними. Варто зазначити, що історичні дані будуть характеризувати найбільш критичні відхилення, тобто, варіабельність прибутку банківського сектору за непередбачуваного розвитку подій. При використанні методики окремим банком, підходи до визначення прогнозних показників можуть відрізнятися. Відповідно, вихідні параметри стрес-тестування представлені в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 – Вихідні параметри стрес-тестування на 2022 рік, % до попереднього року

Фактор	Історичні значення	
	Позитивний	Негативний
Інфляція (X1)	-0,6	+25,8
Заощадження населення (X2)	+10,9	-20,4
Не працюючі кредити (X3)	0	+40
Процентні витрати (X4)	-6	+6
Процентні доходи (X5)	+12	-12

На п'ятому етапі доцільно провести розрахунок результатів впливу на прибуток факторів, визначених за різними сценаріями та підходами до оцінки індикаторів. Так, результати розрахунків представлені в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 – Результати стрес-тестування для визначення зміни прибутку за банківським сектором України (лінійна модель), млн. грн.

Індикатор	Позитивний					Негативний				
	X1	X2	X3	X4	X5	X1	X2	X3	X4	X5
Прибуток	27896. 46					27920. 50				
	27897. 06	27916. 57				27920. 23	27915. 70			
	32851. 88	32871. 38	32870. 79			27920. 23	27915. 97	27915. 97		
	32851. 88	32871. 38	32870. 79	32880. 13		22956. 07	22951. 53	22951. 80	22951. 80	
	39418. 12	32871. 38	32870. 79	39446. 37	34482. 21	16389. 83	16385. 29	16385. 57	16385. 57	21349. 73

За основу сценарного аналізу взята лінійна модель вірогідності випадків. Відповідно, при реалізації усіх наборів факторів, буде спостерігатися найбільший ефект на зміну прибутковості банку. Проте, установи можуть оцінювати, який саме критерій, або їх комбінація, буде мати найбільший вплив, та формувати такі моделі управління, що дозволять мінімізувати можливі збитки, чи згенерувати додаткові доходи.

Таким чином, представлені шляхи управління прибутком банком найбільш відповідають динамічній зовнішній середі України, а також різному потенціалу регіонів, а відповідно і департаментів банків. Модель стрес-тестування дозволяє запропонувати індивідуалізовану модель управління відповідно до найбільш критичних тригерів, що провокують ріст або скорочення прибутку установи. Відповідно, така концепція є найбільш актуальною для підтримки позитивної операційної ефективності та функцій банків.

ВИСНОВКИ

Основною метою діяльності будь-якої банківської установи є генерування прибутку. Аналіз літератури дозволив визначити уніфікований підхід до трактування поняття, де прибуток визначається як обсяг перевищення доходних грошових потоків установи над видатками. При цьому, прибуток банків корелює із їх фінансовою стійкістю, де остання визначає можливість комплексної ефективної операційної діяльності, при якій організація може довгостроково функціонувати на ринку та отримувати фінансові вигоди. Незважаючи на те, що зазвичай, дохід співставляється із якістю основної діяльності установи, фактично, банк може класифікуватися як прибутковий, в залежності від його ринкової позиції, діяльності, що генерує найбільший дохід, концепції розвитку, та об'єктом оцінки. При цьому, маржа може залежати від обраної стратегії управління установою, де більш ризиковані напрямки генерують більший дохід, проте зменшують стабільність.

Досліджуючи фактори впливу на прибутковість банку, використовувалась основна класифікаційна модель зовнішніх та внутрішніх тригерів. Проте, ключові результати вказують, що набір типових факторів може варіюватися в залежності від економіки, в якій функціонує установа. Так, для більш розвинутих країн, обсяг прибутку залежить від ефективності обраної концепції управління банком, та іншими внутрішніми факторами. У то же час, втручання держави є вторинним фактором. Інші зовнішні критерії не мають значного впливу. Для країн, що розвиваються, типова зворотна залежність, де стабільність економіки та політичної ситуації формує сприятливу середу для розвитку та нагромадження прибутку. Внутрішні фактори є вторинними, та більш орієнтовані на можливості банку адаптуватися до несприятливої середовища.

Зважаючи на зазначені особливості формування прибутку, для установи важливо визначити механізми забезпечення прибутковості. Окрім визначення типової стратегії функціонування, в залежності від розглянутих тригерів, значну роль відіграє концепція генерування доходів у нестабільній середі. У цьому випадку, методика стрес-тестування розглядається як найбільш об'єктивна, адже дозволяє враховувати найбільш непередбачувані сценарії розвитку подій, стресові коливання, а також незначні відхилення індикаторів, що характеризують найбільш впливові фактори.

Так, для економічної середі України, відповідно до попереднього аналізу, зовнішні чинники мають найбільший вплив на прибутковість банкової системи. При цьому, політичні чинники визначаються як основні, що провокують наступні несприятливі зміни у економічній та соціальній стабільності. Технологічні фактори визначаються як стимулюючі, адже банківський сектор України використовує ІТ-ініціативи для створення конкурентних переваг. Однак, критерій все ще знаходиться на стадії розвитку, що пояснюється низьким кіберзахистом у країні та технічно-фінансовими навичками громадян. Окрім цього, були виділені специфічні фактори, серед яких високий рівень тінізації економіки, а також низька заінтересованість відповідальних осіб (на рівні банку) за можливість максимізації прибутку.

Для аналізу більш конкретних факторів впливу на прибутковість банку було обрано «Приватбанк», як одну із найбільших установ у країні. Основним фактором зменшення прибутковості банку, окрім розглянутих зовнішніх критеріїв, було виділено помилки при обранні стратегії. Так, ризик-орієнтована концепція при не стабільному політико-економічному стані країни призвела до значного погіршення якості кредитного портфелю, що спричинило втрату дохідних активів установи. Відповідно, саме кредитно-депозитна діяльність, якість управлінських рішень щодо її регулювання, а також відповідність загальної стратегії впливу зовнішнім факторам є найбільшими внутрішніми тригерами скорочення прибутковості банку.

На основі попереднього аналізу було запропоновано сценарний метод управління прибутковістю банків України, що орієнтований на контроль динаміки зміни найбільш критичних факторів. Така модель дозволяє підвищити мобільність установи та швидкість реакції на зовнішні зміни. Окрім цього, розуміючи комплексну динаміку прибутку, банки зможуть регулювати очікувані доходи та ризики. Також, така модель може застосовуватися як адаптивна, та транспонуватися у відповідності до потреб окремого підрозділу, а не банку у цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Alarussi A. S., Factors affecting profitability in Malaysia / A. S. Alarussi, S. M. Alhaderi // *Journal of Economic Studies*. – 2018. – №3. – P. 442-458.
2. Bitar M. The effect of capital ratios on the risk, efficiency and profitability of banks: Evidence from OECD countries / M. Bitar, K. Pukthuanthong, T. Walker // *Journal of international financial Markets, Institutions and Money*. – 2018. – Т. 53. – С. 227-262.
3. Fernandes G. Cash holdings and profitability of banks in developed and emerging markets / G. Fernandes, L. dos Santos Mendes, R. de Oliveira Leite // *International Review of Economics & Finance*. – 2021. – Т. 71. – С. 880-895.
4. Fidanoski F. What does affect profitability of banks in Croatia? / F. Fidanoski, M. Choudhry, M. Davidovic, B.S. Sergi // *Competitiveness Review: An International Business Journal*. – 2018. – № 4. – P. 338-367.
5. Le T. D. Q. The determinants of bank profitability: A cross-country analysis / T.D.Q. Le, T. Ngo // *Central Bank Review*. – 2020. – Т. 20. – №. 2. – С. 65-73.
6. Yüksel S. Determinants of profitability in the banking sector: an analysis of post-soviet countries / S. Yüksel, S. Mukhtarov, E. Mammadov, M. Ozsari // *Economies*. – 2018. – Т. 6. – №. 3. – С. 41.
7. Архів статистичної інформації [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України // Офіційний сайт. Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
8. Архів статистичної інформації [Електронний ресурс] / МінФін // Офіційний сайт. – Режим доступу : <https://minfin.com.ua/>. – 12.12.2021.
9. Архів статистичної інформації [Електронний ресурс] / Національний банк України // Офіційний сайт. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/>. – 12.12.2021..

10. Вергун А. М. Забезпечення фінансової безпеки банку. *Соціально-гуманітарний вісник*. 2019. №. 25. С. 196-200.
11. Вергун А. М. Забезпечення фінансової безпеки банку. *Соціально-гуманітарний вісник*. 2019. №. 25. С. 196-200.
12. Взаємодія банків та інших фінансових установ з підприємствами: теорія, методика і практична реальність: монографія / за заг. ред. Л.І. Катан та Н.І. Демчук. – Дніпро: Пороги, 2018. 460 с.
13. Вовченко О.С. Фінансова стабільність банків в умовах динамічного макроекономічного середовища : монографія / О.С. Вовченко, С.Б. Єгоричева. Полтава : ПУЕТ, 2021. – 233 с.
14. Войтович Л. М. Світові рейтингові системи оцінювання фінансових установ: переваги та недоліки. *Формування та розвиток інноваційного потенціалу економіки України*. 2017. С. 69-71.
15. Гайдаржийська О. М. Практичні основи аналізу та оцінки капіталу банку. *Молодий вчений*. 2017. №. 7. С. 416.
16. Готовцев В. С. Застосування ризик-орієнтованого банківського нагляду в Україні : дис. – Сумський державний університет, 2018.
17. Давидюк О. В. Фінансова стійкість банків в умовах макроекономічної нестабільності [Текст]: робота на здобуття кваліфікаційного ступеня магістра; спеціальність: 072 – Фінанси, банківська справа та страхування / О.В. Давидюк. – 2020. – 63с.
18. Добровольська О. В. Теоретико-методичні засади управління прибутковістю комерційного банку / О.В. Добровольська, М.О. Сабадин // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: *Економічні науки*. 2017. №. 23 (3).– С. 111-114.
19. Добровольська О.В. Теоретико-методичні засади управління прибутковістю комерційного банку / О.В. Добровольська, М.О. Сабадин. // Науковий вісник Херсонського державного університету. 2017. № 23. С. 111-114.

20. Зайонц А.В. Теоретичні засади оцінки конкурентоспроможності банків. Проблеми та шляхи забезпечення ефективного функціонування і стабільного розвитку банківської системи та економіки. 2020. С. 27-29.

21. Іванов М.Є. Удосконалення моделі організації системи управління ризиками в банківських установах. *Національний фармацевтичний університет*. 2021. С. 491-498.

22. Ігнатишин М. В. Ресурсна база комерційних банків та її роль у механізмі розвитку банківського бізнесу / М.В. Ігнатишин // Науковий вісник Мукачівського державного університету. Сер.: *Економіка*. 2017. №. 1. С. 205-209.

23. Калініна А.С. Прибутковість банківської діяльності: аналіз стану та стратегія управління в контексті забезпечення фінансової стабільності / [Текст]: робота на здобуття кваліфікаційного ступеня магістра; спец.: 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» / А.С. Калініна. – 2021.

24. Катан Л. І. Прибутковість комерційного банку та її підвищення / Л. І. Катан, М. С. Плахотник // *Агросвіт*. – 2018. – № 21. – С. 3-6.

25. Катан Л.І. Організаційно-економічний механізм забезпечення прибутковості комерційного банку, як основоположний показник ефективності його діяльності. *Ефективна економіка*. – 2019. – №7. С. 1-5.

26. Коваленко В.В. Стрес-тестування в системі управління прибутком банків. *Економіка і суспільство*. – 2017. – № 8. – С. 599-605.

27. Куделя І. М. Основні етапи підвищення фінансової стійкості комерційних банків. Сучасний стан та перспективи розвитку фінансової системи України: збірник наукових праць ІХ Всеукраїнської науково-практичної. С. 122.

28. Кузнецова А. Ю. Механізм забезпечення фінансової стабільності банківської системи України / А. Ю. Кузнецова, Н.П. Похореленко // *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2020. Т. 2. №. 33. С. 37-47.

29. Кузнєцова Л. Стратегічне управління взаємодією банків з клієнтами в умовах цифровізації / Л. Кузнєцова, Д. Артеменко //MODERN PROBLEMS IN SCIENCE. – 2020. – Т. 8. – С. 80-84.

30. Лісниченко А. К. Система фінансової стійкості банку / А.К. Лісниченко // Цифрова трансформація та інновації в економіці, праві, державному управлінні, науці і освітніх процесах: збірник тез наукових праць Між-народної науково-практичної конференції (Київ–Буковель, «18–21» березня 2019 року)/Фінансово-економічна наукова рада, 2019.—132 с. – 2019. – Т. 18.

31. Макаренко Ю. П. Стратегія підвищення прибутковості комерційного банку / Ю.П. Макаренко, К.С. Мороховець //Економіка та держава. – 2017. – №. 11. – С. 60-64.

32. Михайлюк Р. В. Концептуальні засади механізму управління фінансовою стійкістю комерційних банків / Р.В. Михайлюк // Світ фінансів. – 2017. – №. 3-4 (4-5). – С. 21-32.

33. Неміш Ю. В. Фактори впливу на прибуток банків / Ю.В. Неміш //Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти. – 2019. – С. 257-260.

34. Орехова, К. В. Стратегія Управління Прибутковістю Банківської Діяльності / К.В. Орехова, С.Д. Королькевич // ВВК. – 2019. – №79, С. 421-429.

35. Посаднева О. М. Макроекономічне стрес-тестування банків як інструмент забезпечення стійкості банківської системи / О.М. Посаднева //Підприємництво та інновації. – 2021. – №. 16. – С. 87-93.

36. ПриватБанк. Офіційний сайт. Режим доступу: <https://privatbank.ua/ru/>. – 12.12.2021. –

37. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ № 73 від 07.02.2013 [Електронний ресурс] / Міністерства Фінансів України. –

Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>. – 12.12.2021.

38. Рушишин Н. М. Сучасні стратегії та моделі управління прибутковістю банку / Н.М. Рушишин, Н.М. Притула // Тенденції та перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України в умовах глобальних викликів і загроз.. – 2018. – С. 53-57.

39. Сидоренко О.М. Прибуток банку та фактори його формування. Серія *Економічні науки*. 2014. № 9-1 С. 218-222.

40. Сич О.А. Оцінка прибутковості банківської системи України / О.А. Сич, В.Ю. Романюк // *Young Scientist*. 2018. №10. – С. 881-884.

41. Степаненко С. Фінансова стійкість банків: теоретико-методологічні підходи та аналіз / С. Степаненко, Г. Петрикiна // *Economic And Social-Focused Issues Of Modern World*. – 2020. – С. 105.

42. Хуторна С. В. Чинники формування прибутковості комерційних банків / С.В. Хуторна // *Редакційна Колегія*. – С. 49.

43. Чернічкіна А.В. Фактори впливу на фінансові результати діяльності банку. Фінанси очима студентів: Збірник матеріалів студентської науково-практичної конференції. – 2017. – С.181-182.

44. Шелест О. Вдосконалення стратегії управління прибутковістю банку з використанням імітаційної моделі / О. Шелест, О. Скрипченко // *Ефективна економіка*. – 2019. – № 12.

45. Щербацька О.І. Планування та Управління Доходами і Витратами Банку / О.І. Щербацька // *Сучасний стан та перспективи розвитку фінансової системи України: збірник наукових праць VI Всеукраїнської науково-практичної*. – С. 400-407.

ДОДАТОК А

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

Таблиця А.1 – Підходи до визначення поняття «прибуток банку»

Автор	Термін
Добровольська О. В. «Загальні вимоги до фінансової звітності»	Перевищення дохідних грошових потоків над видатками установи [18, 37]
Bitar M. Макаренко Ю. П.	Прибутком визначається ефективність політики управління грошовими потоками установи, що дозволяє згенерувати додаткові фінансові вигоди [2, 31]
Fernandes G. Fidanoski F.	Економічні індикатори, що визначаючи прибуток як рівень маржі установи та її рентабельності [3, 4]

ДОДАТОК Б
БАЛАНС «ПРИВАТБАНК»

Таблиця Б.1. – Звіт про фінансовий стан «Приватбанк» за 2016-2017 роки

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2017 р.	31 грудня 2016 р.
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	7	25 296	30 159
Заборгованість банків	8	4 516	2 410
Кредити та аванси клієнтам	9	38 335	43 583
Вбудовані похідні фінансові активи	10, 11	34 336	27 044
Інвестиційні цінні папери для подальшого продажу	10	90 354	64 409
Інвестиційні цінні папери, що утримуються до погашення	11	36 322	-
Передплата з поточного податку на прибуток		184	181
Інвестиції в дочірні та асоційовану компанію		30	433
Інвестиційна нерухомість	12	579	1 358
Приміщення, вдосконалення орендованого майна, обладнання та нематеріальні активи	13	3 326	3 956
Інші фінансові активи		490	229
Інші активи	14	9 652	9 585
Майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя	15	11 268	21 836
Активи, утримувані для продажу		117	-
ВСЬОГО АКТИВІВ		254 805	205 183
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Заборгованість перед НБУ	16	12 394	18 047
Заборгованість перед банками та іншими фінансовими організаціями	17	234	2 667
Кошти клієнтів	18	212 750	181 133
Випущені боргові цінні папери		2	2
Відстрочене зобов'язання з податку на прибуток	24	106	94
Резерви, інші фінансові та нефінансові зобов'язання	19	4 397	4 000
Субординований борг		129	122
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		230 012	206 065
КАПІТАЛ			
Акціонерний капітал	20	206 060	50 695
Емісійний дохід	20	23	23
Внески у капітал, отримані за випущені, але не зареєстровані нові акції	20	-	111 591
Резерв переоцінки приміщень	13	747	783
Нереалізований (збиток)/прибуток від інвестиційних цінних паперів для подальшого продажу		(479)	521
Результат від операцій з акціонером	10, 11	12 174	9 934
Загальні резерви та інші фонди	20	6 211	1 619
Накопичений дефіцит		(199 943)	(176 048)
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		24 793	(882)
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА КАПІТАЛУ		254 805	205 183

Затверджено до випуску та підписано 24 квітня 2018 року.

П. Крумханзл
Голова Правління

В. В. Яроленко
Головний бухгалтер

Таблиця Б.2. – Звіт про прибуток і чистий збиток «Приватбанк» за 2016-2017 роки

ПАТ КБ "ПРИВАТБАНК"

Окремий звіт про прибуток чи збиток та інший сукупний дохід

У мільйонах українських гривень	Прим.	2017 рік	2016 рік
Процентні доходи	21	24 485	31 358
Процентні витрати	21	(18 374)	(29 364)
Чистий процентний дохід		6 111	1 994
Відрахування до резерву на знецінення кредитів та авансів клієнтам	9	(18 346)	(154 617)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на знецінення кредитів та авансів клієнтам		(12 235)	(152 623)
Доходи за виплатами та комісійними	22	13 211	10 365
Витрати за виплатами та комісійними	22	(3 017)	(2 205)
Прибутки мінус збитки від реалізації інвестиційних цінних паперів для подальшого продажу		-	1 981
Прибутки мінус збитки/(збитки мінус прибутки) від вбудованих похідних фінансових інструментів	29	3 491	(23 955)
Прибутки мінус збитки/(збитки мінус прибутки) від операцій з іноземною валютою та своп-контрактів		1 084	(206)
Збитки мінус прибутки від переоцінки іноземної валюти		(2 501)	(4 266)
Зменшення корисності інвестиції в асоційовану компанію		(286)	-
Прибуток від вибуття або припинення інвестицій в дочірні компанії		-	630
Збитки від знецінення приміщень та інвестиційної нерухомості		(1 112)	(16)
Знецінення нематеріальних активів		(292)	-
Знецінення майна, що перейшло у власність банку як заставодержателя		(11 559)	-
Адміністративні та інші операційні витрати	23	(12 194)	(9 771)
Інші доходи		1 530	3 252
Інші збитки		(15)	-
Збиток до оподаткування		(23 895)	(176 814)
(Витрати)/кредит з податку на прибуток	24	(19)	576
Чистий збиток за рік		(23 914)	(176 238)
Інші сукупні доходи/(витрати):			
<i>Статті, які будуть у подальшому рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>			
<i>Інвестиції для подальшого продажу:</i>			
- Нереалізований (збиток)/прибуток за інвестиційними цінними паперами, які є в наявності для продажу		(1 000)	769
Реалізований прибуток, рекласифікований до прибутку або збитку за інвестиційними цінними паперами, які є в наявності для продажу		-	(1 981)
Ефект на податок на прибуток	24	-	312
<i>Статті, які не будуть рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>			
Резерв переоцінки приміщень	13	(20)	351
Ефект на податок на прибуток	24	4	(62)
Інші сукупні витрати		(1 016)	(611)
ВСЬОГО СУКУПНОГО ВИТРАТИ ЗА ПЕРІОД		(24 930)	(176 849)
Базисний та скоригований витрати на акцію щодо прибутку, який належить акціонеру Банку (у гривнях на акцію)	20	(56,82)	(2 230,86)

Затверджено до випуску та підписано 24 квітня 2018 року.

Таблиця Б.3. – Звіт про фінансовий стан «Приватбанк» за 2017-2018 роки

	Прим.	31 грудня 2018	31 грудня 2017 (перераховано)	31 грудня 2016 (перераховано)
<i>У мільйонах українських гривень</i>				
АКТИВИ				
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	7	27 360	25 296	30 159
Заборгованість банків		-	2 903	-
Кредити та аванси клієнтам	8	50 140	38 335	32 616
Інвестиційні цінні папери:				
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	86 244	-	-
- наявні для продажу	9	-	90 354	64 409
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	79 299	-	-
- утримуються до погашення	9	-	36 322	-
- за амортизованою собівартістю	9	14 538	-	-
Вбудовані похідні фінансові активи	9	-	34 336	27 044
Передплата з поточного податку на прибуток	24	184	184	181
Інвестиції в дочірні та асоційовану компанію		30	30	246
Інвестиційна нерухомість	10	3 340	3 648	691
Приміщення, вдосконалення орендованого майна, обладнання та нематеріальні активи	11	3 793	3 326	3 409
Інші фінансові активи	12	2 743	2 940	2 639
Інші активи	13	8 899	8 815	9 585
Майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя		1 361	7 069	8 782
Активи, утримувані для продажу		117	117	-
ВСЬОГО АКТИВІВ		278 048	253 675	179 761
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ				
Заборгованість перед НБУ	14	9 817	12 394	18 047
Заборгованість перед банками та іншими фінансовими організаціями	15	195	234	2 667
Кошти клієнтів	16	231 055	212 167	180 656
Випущені боргові цінні папери		2	2	2
Відстрочене зобов'язання з податку на прибуток	24	136	150	138
Інші фінансові зобов'язання	17	2 247	1 688	1 932
Резерви та нефінансові зобов'язання	18	3 132	3 292	2 545
Субординований борг		-	129	122
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		246 584	230 056	206 109
КАПІТАЛ				
Акціонерний капітал	19	206 060	206 060	50 695
Емісійний дохід	19	23	23	23
Внески у капітал, отримані за випущені, але не зареєстровані нові акції	19	-	-	111 591
Резерв переоцінки приміщень	11	687	769	805
Нереалізований (збиток)/прибуток від інвестиційних цінних паперів		(3 303)	(479)	521
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174	9 934
Загальні резерви та інші фонди	19	6 211	6 211	1 619
Накопичений дефіцит		(190 388)	(201 139)	(201 536)
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		31 464	23 619	(26 348)
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА КАПІТАЛУ		278 048	253 675	179 761

Затверджено до випуску та підписано 23 квітня 2019 року.

П. Крумханзл

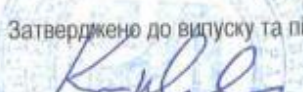

Г. Ю. Самаріна

В. В. Ярмоленко

Таблиця Б.4. – Звіт про прибуток і чистий збиток «Приватбанк» за 2017-2018 роки

Окремий звіт про прибуток чи збиток та інший сукупний дохід			
<i>У мільйонах українських гривень</i>	Прим.	2018 рік	2017 рік (перераховано)
Процентні доходи	20	30 754	24 485
Процентні витрати	20	(14 002)	(18 374)
Чистий процентний дохід		16 752	6 111
Відрахування до резерву на зменшення корисності	21	(6 089)	(7 379)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності		10 663	(1 268)
Доходи за виплатами та комісійними	22	19 590	13 211
Витрати за виплатами та комісійними	22	(4 402)	(3 017)
Прибутки мінус збитки від вбудованих похідних фінансових інструментів	9	-	3 491
Прибутки мінус збитки від операцій з іноземною валютою та своп-контрактів		1 983	1 084
Прибутки мінус збитки від переоцінки іноземної валюти		1 145	(2 501)
Прибутки мінус збитки від реалізації інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		3	-
Збитки мінус прибутки від переоцінки інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	(3 085)	-
(Збитки)/прибутки від оцінки приміщень та інвестиційної нерухомості		(553)	247
Зменшення корисності нематеріальних активів		-	(1)
Зменшення корисності майна, що перейшло у власність банку як заставодержателя		(13)	(71)
Зменшення корисності інвестиції в асоційовану компанію		-	(99)
Адміністративні та інші операційні витрати	23	(13 986)	(12 194)
Інші доходи		1 457	1 530
Інші витрати		(11)	(15)
Прибуток до оподаткування		12 789	397
Кредит/(витрати) з податку на прибуток	24	9	(19)
Чистий прибуток за рік		12 798	378
Інші сукупні доходи/(витрати):			
<i>Статті, які будуть у подальшому рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>			
Фінансові інструменти, що визнаються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід:			
- Нереалізований збиток від інвестиційних цінних паперів		(1 872)	(1 000)
- Прибуток, що рекласифіковано до складу прибутків чи збитків		(3)	-
- Зміни у резерві під очікувані кредитні збитки		-	-
- Податковий ефект		-	-
<i>Статті, які не будуть рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>			
Приміщення:			
- Переоцінка приміщень		2	(20)
- Податковий ефект		(1)	4
Інші сукупні витрати		(1 874)	(1 016)
ВСЬОГО СУКУПНИХ ДОХОДІВ/(ВИТРАТ) ЗА РІК		10 924	(638)
Базисний та скоригований дохід на акцію щодо прибутку, який належить акціонеру Банку (у гривнях на акцію)	19	17,39	0,90

Затверджено до випуску та підписано 23 квітня 2019 року.

П. Крумханцл
Голова Правління

Г. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління
(з питань фінансів)

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

Таблиця Б.5. – Звіт про фінансовий стан «Приватбанк» за 2018-2019 роки

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2019	31 грудня 2018
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	6	45 894	27 360
Заборгованість банків	7	27 118	-
Кредити та аванси клієнтам	8	59 544	50 140
Інвестиційні цінні папери:			
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	84 680	86 244
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	66 602	79 299
- за амортизованою собівартістю	9	875	14 538
Поточні податкові активи		2 257	184
Інвестиції в дочірні та асоційовану компанію/інвестиції в дочірні компанії		155	30
Інвестиційна нерухомість		3 379	3 340
Активи з права користування	10	1 716	-
Основні засоби та нематеріальні активи	11	4 764	3 793
Інші фінансові активи	12	2 210	2 743
Інші активи	13	9 285	8 899
Майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя		1 244	1 361
Активи, утримувані для продажу	14	-	117
ВСЬОГО АКТИВІВ		309 723	278 048
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Заборгованість перед НБУ	15	7 721	9 817
Заборгованість перед банками та іншими фінансовими організаціями		201	195
Кошти клієнтів	16	240 621	231 055
Зобов'язання орендаря з лізингу	32	1 748	-
Відстрочене зобов'язання з податку на прибуток	24	121	136
Інші фінансові зобов'язання	17	1 522	2 249
Резерви та нефінансові зобов'язання	18	3 260	3 132
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		255 194	246 584
КАПІТАЛ			
Акціонерний капітал	19	206 060	206 060
Емісійний дохід	19	23	23
Резерв переоцінки будівель	11	614	687
Нереалізований збиток від інвестиційних цінних паперів		(1 274)	(3 303)
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174
Загальні резерви та інші фонди	19	6 850	6 211
Накопичений дефіцит		(169 918)	(190 388)
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		54 529	31 464
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА КАПІТАЛУ		309 723	278 048

Таблиця Б.6. – Звіт про прибуток і чистий збиток «Приватбанк» за 2018-2019 роки

<i>У мільйонах українських гривень</i>	<i>Прим.</i>	<i>2019 рік</i>	<i>2018 рік</i>
Процентні доходи	20	33 841	30 754
Процентні витрати	20	(14 174)	(14 002)
Чистий процентний дохід		19 667	16 752
Відрахування до резерву на зменшення корисності	21	(4)	(6 089)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності		19 663	10 663
Доходи за виплатами та комісійними	22	24 575	19 590
Витрати за виплатами та комісійними	22	(6 386)	(4 402)
Прибутки мінус збитки від операцій з іноземною валютою та своп-контрактів		2 589	1 983
Прибутки мінус збитки від переоцінки іноземної валюти		6 510	1 145
Прибутки мінус збитки від реалізації інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		8	3
Збитки мінус прибутки від переоцінки інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через прибуток чи збиток		(1 526)	(3 085)
Прибутки(збитки) від оцінки будівель та інвестиційної нерухомості		4	(553)
Зменшення корисності майна, що перейшло у власність банку як заставодержателя		(134)	(13)
Відновлення зменшення корисності асоційованої компанії		8	-
Адміністративні та інші операційні витрати	23	(14 815)	(13 988)
Інші чисті доходи		2 113	1 446
Прибуток до оподаткування		32 609	12 789
Кредит з податку на прибуток	24	-	9
Чистий прибуток за рік		32 609	12 798
Інші сукупні доходи(витрати):			
<i>Статті, які будуть у подальшому рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>			
<i>Фінансові інструменти, що визнаються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід:</i>			
- Нереалізований прибуток(збиток) від переоцінки		2 037	(1 872)
- Прибуток, що рекласифіковано до складу прибутків чи збитків		(8)	(3)
- Зміни у резерві під очікувані кредитні збитки		-	-
- Податковий ефект		-	-
<i>Статті, які не будуть рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>			
<i>Будівлі:</i>			
- Переоцінка будівель		(70)	2
- Податковий ефект		15	(1)
Інші сукупні доходи(витрати)		1 974	(1 874)
ВСЬОГО СУКУПНИХ ДОХОДІВ ЗА РІК		34 583	10 924
Базисний та скоригований дохід на акцію щодо прибутку, який належить акціонеру Банку (у гривнях на акцію)	19	44,31	17,39

Таблиця Б.7. – Звіт про фінансовий стан «Приватбанк» за 2019-2020 роки

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2020	31 грудня 2019
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	6	49 911	45 894
Заборгованість банків	7	25 059	27 118
Кредити та аванси клієнтам	8	55 021	59 544
Інвестиційні цінні папери:			
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	100 750	84 680
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	119 196	66 602
- за амортизованою собівартістю	9	1 715	875
Поточні податкові активи	22	6 660	2 257
Інвестиції в дочірні та асоційовану компанію		30	155
Інвестиційна нерухомість		2 933	3 3/9
Активи з права користування	10	1 748	1 716
Основні засоби та нематеріальні активи	11	5 894	4 764
Інші фінансові активи	12	3 448	2 210
Інші активи	13	8 900	9 285
Майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя		1 228	1 244
Активи, утримувані для продажу		32	-
ВСЬОГО АКТИВІВ		382 525	309 723
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Заборгованість перед НБУ		-	7 721
Заборгованість перед банками та іншими фінансовими організаціями		2	201
Кошти клієнтів	14	312 708	240 621
Зобов'язання орендаря з лізингу	31	1 855	1 748
Відстрочене зобов'язання з податку на прибуток	22	146	121
Інші фінансові зобов'язання	15	2 907	1 522
Резерви та нефінансові зобов'язання	16	12 082	3 260
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		329 700	255 194
КАПІТАЛ			
Акціонерний капітал	17	206 060	206 060
Емісійний дохід	17	23	23
Резерв переоцінки будівель	11	689	614
Нереалізований збиток від інвестиційних цінних паперів	9	(2 937)	(1 274)
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174
Загальні резерви та інші фонди	17	8 481	6 850
Накопичений дефіцит		(171 665)	(169 918)
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		52 825	54 529
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА КАПІТАЛУ		382 525	309 723

Таблиця Б.8. – Звіт про прибуток і чистий збиток «Приватбанк» за 2019-2020 роки

У мільйонах українських гривень	Прим.	2020 рік	2019 рік
Процентні доходи	18	33 563	33 841
Процентні витрати	18	(11 961)	(14 174)
Чистий процентний дохід		21 602	19 667
Відрахування до резерву на зменшення корисності	19	(1 771)	(4)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності		19 831	19 663
Доходи за виплатами та комісійними	20	27 649	24 575
Витрати за виплатами та комісійними	20	(8 888)	(6 386)
Прибутки мінус збитки від операцій з іноземною валютою та своп-контрактів (Збитки мінус прибутки)/прибутки мінус збитки від переоцінки іноземної валюти		3 103	2 589
Прибутки мінус збитки від реалізації інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	8	8
Прибутки мінус збитки/(збитки мінус прибутки) від переоцінки інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	16 045	(1 526)
Витрати щодо резерву під юридичні ризики	16	(8 577)	(387)
Збитки/(прибутки) від уцінки будівель (що перевищують дооцінку) та переоцінки інвестиційної нерухомості		(256)	4
Зменшення корисності майна, що перейшло у власність банку як заставодержателя (Зменшення корисності)/відновлення зменшення корисності інвестиції в асоційовану компанію		(124)	8
Адміністративні та інші операційні витрати	21	(18 006)	(14 428)
Інші чисті доходи		1 090	2 113
Прибуток до оподаткування		24 296	32 609
Кредит з податку на прибуток	22	6	-
Чистий прибуток за рік		24 302	32 609
Інші сукупні доходи/(витрати):			
<i>Статті, які будуть у подальшому рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>			
Фінансові інструменти, що визнаються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід:			
- Нереалізований (збиток)/прибуток від переоцінки		(1 649)	2 037
- Прибуток, що рекласифіковано до складу прибутків чи збитків		(8)	(8)
- Податковий ефект		(6)	-
<i>Статті, які не будуть рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>			
Будівлі:			
- Переоцінка будівель		139	(70)
- Податковий ефект		(25)	15
Інші сукупні (витрати)/доходи		(1 549)	1 974
ВСЬОГО СУКУПНИХ ДОХОДІВ ЗА РІК		22 753	34 583

ДОДАТОК В

РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ

Таблиця В.1 – Розрахунок коефіцієнтів ризиковості ділової активності

Коефіцієнт активності залучення позичених і залучених коштів	$K_{ЗК}$	$K_{ЗК} = \frac{\text{Залучені кошти}}{\text{Загальні пасиви}}$	Відображає питому вагу залучених коштів у загальних пасивах
Коефіцієнт активності використання залучених коштів у кредитний портфель	$K_{ЗКР}$	$K_{ЗКР} = \frac{\text{Кредитний портфель}}{\text{Залучені кошти}}$	Відображає питому вагу кредитного портфеля у залучених коштах
Коефіцієнт рівня дохідних активів	$K_{ДА}$	$K_{ДК} = \frac{\text{Дохідні активи}}{\text{Загальні активи}}$	Показує частку активів банку, що приносять банку дохід в загальних активах
Коефіцієнт кредитної активності	$K_{КРА}$	$K_{КРА} = \frac{\text{Кредитний портфель}}{\text{Загальні активи}}$	Показує ризиковість кредитної політики
Коефіцієнт проблемних кредитів	$K_{ПКР}$	$K_{ПКР} = \frac{\text{Проблемні кредити}}{\text{Кредитний портфель}}$	Показує питому вагу проблемних (прострочених і безнадійних) кредитів у кредитному портфелі в цілому

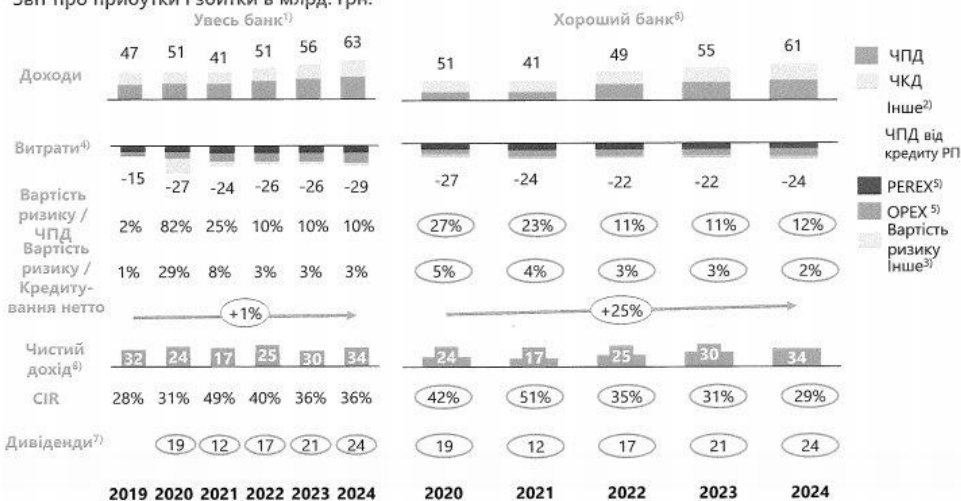
ДОДАТОК Г

СТРАТЕГІЯ «ПРИВАТБАНК»

Таблиця Б.1 – Запропоновані ініціативи стратегії «Приватбанк»

Запропоновані ініціативи щодо бізнес- і операційної моделі Хорошого банку приведуть до збільшення чистого прибутку до 34 млрд. грн. в 2024 році при високому показнику ефективності витрат

Звіт про прибутки і збитки в млрд. грн.
Увесь банк¹⁾

- Запропоновані стратегії з фокусом на збільшення кредитного бізнесу призведуть до стратегічно бажаного зростання ЧПД
- З переходом до більш високої ефективності, база витрат отримає вигоду від економії на масштабі
- Бажане перетворення також спостерігається і в структурі витрат (PEREX⁵⁾ по відношенню до OPEX⁵⁾)
- Зростання витрат через вплив інфляції
- Зростання чистого доходу Хорошого банку на 25% вказує на загальну привабливість запропонованих індивідуальних заходів за окремими напрямками проекту

1) Цифри розраховані на основі припущень від 12.2020 (судові справи, резерви); 2) Результат від торгових операцій, інші операційні доходи, трансферний результат; 3) Інші операційні витрати, витрати на реструктуризацію; 4) В модель необхідно додати інвестиції в IT, запропоновані напрямком проекту з оцінки IT (близько 900 млн. грн. на рік); 5) PEREX - витрати на персонал, OPEX - операційні витрати; 6) Враховано узгоджені основні фінансові позиції Реструктуризаційного підрозділу (тобто надання кредиту Реструктуризаційному підрозділу і самоокупні непрофільні послуги); 7) Податок на прибуток не моделюється, оскільки є перенесення збитків на майбутні періоди; Джерело: аналіз, виконаний проектною командою

